

Vetenskapsrådet

DE NYA LÄROSÄTENA I FORSKNINGSSYSTEMET – FORSKNINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRHÅLLANDE TILL VETENSKAPSRÅDET

DE NYA LÄROSÅTENA I FORSKNINGSSYSTEMET – FORSKNINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRHÅLLANDE TILL VETENSKAPSRÅDET

VETENSKAPSRÅDET

Box 1035

SE-101 38 Stockholm

VR1710

ISBN 978-91-7307-354-7

Dnr 3.1-2017-5772

DE NYA LÄROSÄTENA I FORSKNINGSSYSTEMET – FORSKNINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRHÅLLANDE TILL VETENSKAPSRÅDET

Marianne Wikgren

Tomas Gustavsson
Stina Gerdes Barriere

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING.....	4
SUMMARY	5
INLEDNING	6
EN ÖVERSIKT AV LÄROSÄTESKATEGORIerna I RAPPORTEN	7
Fem kategorier av lärosäten.....	7
Särskilda noteringar om lärosätena i rapporten	7
DE NYA LÄROSÄTENa I DET SVENSKA FORSKNINGSSYSTEMET	9
Högskolorna bildas	9
Nya universitet.....	10
De nya lärosätenas roll – utbildning och forskning.....	10
Parallella mål har skapat otydlighet.....	11
Ökade resurser till nya lärosäten.....	11
Malmö högskola – snart universitet.....	11
DE NYA LÄROSÄTENAS FORSKNINGSFÖRUTSÄTTNINGAR	12
Forskningsfinansiering	12
Direkta statsanslag och externa forskningsintäkter.....	12
Utvecklingen under de senaste åren.....	14
Finansieringsprofiler.....	14
KK-stiftelsen och Vetenskapsrådet har olika roller som forskningsfinansiärer.....	16
Utbildning och forskning: studenter och personal	17
Helårsstudenter	18
Personal	18
Samverkan med det omgivande samhället	21
LÄROSÄTENAS PUBLICERINGSPROFIL	23
Publiceringsvolym	23
Citeringsgenomslag.....	25
Ämnesprofil för publikationerna.....	26
DE NYA LÄROSÄTENa OCH VETENSKAPSRÅDET	28
Andel av sökta och beviljade medel	28
De nya lärosätena står för en liten andel av sökta och beviljade medel från Vetenskapsrådet	28
Beviljandegrad	29
Fördelning av beviljade medel enligt stödform	31
Sökta och beviljade medel från Vetenskapsrådet enligt ämnesområde (ämnesråd och kommittéer).....	33
SAMMANFATTANDE DISKUSSION.....	36
REFERENSLISTA	37
BILAGA 1: EN KORT BESKRIVNING AV DE NYA LÄROSÄTENa I RAPPORTEN	38
BILAGA 2: HÖGSKOLELANDSKAPET	42
Universitet	42
Statliga högskolor utom konstnärliga	42

Konstnärliga högskolor	42
Enskilda högskolor med tillstånd att utfärda doktorsexamen	42
Centrala myndigheter för universitet och högskolor	43
Forskningsråd.....	43
Andra statliga forskningsfinansiärer	43
Offentliga forskningsstiftelser (1994).....	43

SAMMANFATTNING

Rapporten beskriver två grupper av lärosäten i det svenska forskningssystemet: de nya universiteten och högskolorna. Lärosätena i studien, som här går under beteckningen de nya lärosätena, tillhör det enhetliga svenska högskolesystemet där samtliga lärosäten ska ha möjlighet att ge utbildning och bedriva kvalificerad forskning. De nya lärosätena har emellertid en bakgrund och utveckling som skiljer dem från de breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten.

Lärosätenas möjlighet att konkurrera om externa medel från Vetenskapsrådet och andra forskningsråd som fördelar forskningsmedel i nationell konkurrens kan ses som ett mått på deras satsningar på grundforskning och strävan mot excellenta forskningsmiljöer.

Fokus i rapporten är hur de nya lärosätena ansöker om och beviljas forskningsmedel från Vetenskapsrådet under perioden 2008–2015. I jämförelse med de breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten är de nya lärosäten förhållandevis små aktörer. För att skapa bättre förståelse för den här aspekten av de nya lärosätenas verksamhet tecknar rapporten en bild av lärosätenas forskningsförutsättningar: finansieringsprofil, undervisningsvolym, publiceringsprofil, forskningsprofilering och samverkan med det omgivande samhället.

SUMMARY

In the Swedish research system all higher education institutions (HEIs) are part of a uniform system, where each institution is granted equal opportunities for education and research. There are, however, different groups of HEIs: the Comprehensive universities, the Specialised universities, the New universities, the University Colleges, and the University Colleges of fine arts, each with different origin and history of development.

This report focuses on two groups of HEIs, namely the New universities and the University colleges, and how successful they are in applying for research grants from the Swedish Research Council, a research funding agency that finances basic research of the highest research quality. This can be seen as a measure of the willingness and possibilities of the HEIs to pursue excellent basic science.

The New universities and the University colleges played a minor role as receivers of grants from the Swedish Research Council during the period 2008–2015. The report draws a picture of the various terms and conditions under which the New universities and the University Colleges operate, which in different ways affect their willingness and/or ability to successfully compete for these grants, in comparison with the Comprehensive universities and the Specialised universities. These conditions include the research funding profile, the student volume, the number of qualified research staff, the level of cooperation with partners outside the university sector, and the publication and research profiles of the HEIs.

INLEDNING

En viktig grundtanke i det svenska forskningssystemet är att samtliga lärosäten hör till ett enhetligt nationellt högskolesystem där lärosätena ska ha möjlighet att ge utbildning och genomföra kvalificerad forskning av internationell kvalitet. Högskolorna och de nya universiteten – de nya lärosätena – är två grupper av lärosäten som trots det befinner sig i ett delvis annat kraftfält av traditioner, förutsättningar och förväntningar än de breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten. De nya lärosätena är förhållandevis små men har samtidigt ett tungt utbildningsansvar. Dessa lärosäten förväntas även svara mot politiska krav på samverkan och forskningsprofilering, samtidigt som de med begränsade basresurser för forskning och externa forskningsresurser ska konkurrera med forskningskvalitet.

Bland andra Benner et al. (2010) och Benner och Sandström (2016) har beskrivit den skiftande politiska styrning som har uttryckts i ett antal forskningspropositioner och regleringsbrev, och även de nya lärosätenas generella villkor och verklighet. Deras slutsats har varit att lärosätena måste få en tydligare roll i forskningssystemet. I en nyligen (2017) utgiven IVA-rapport¹ beskrivs de förväntningar, krav och förutsättningar som formar de olika typerna av lärosäten.

Den här rapporten beskriver de nya lärosätenas roll i forskningssystemet, med fokus på deras förhållande till Vetenskapsrådet. Vad lärosätena söker och beviljas från de statliga forskningsråden kan anses spegla deras satsningar på grundforskning och strävan mot excellens. Det är dock inte möjligt eller rättvisande att förstå den här aspekten av de nya lärosätenas verksamhet utan att beskriva de särskilda förutsättningar som dessa lärosäteskategorier har i konkurrensen om externa forskningsmedel.

Rapporten tecknar en bild av de enskilda lärosätenas finansieringsprofil och undervisningsskyldighet, forskningsprofilering och samverkan, och hur dessa faktorer utgör viktiga förklaringsmodeller till de nya lärosätenas förhållande till de externa forskningsfinansiärerna, i synnerhet Vetenskapsrådet. I de inledande avsnitten ges en djupare beskrivning av de två lärosäteskategorierna och de enskilda lärosäten som ingår i dessa. Där vi anser det vara relevant har vi jämfört de två kategorierna – högskolorna och de nya universiteten – med varandra, men även med kategorierna breda etablerade universitet och fackinriktade universitet.

Avsnittet ”De nya lärosätena och Vetenskapsrådet” ger en tydlig bild av att högskolorna och de nya universiteten är små aktörer ur Vetenskapsrådets synvinkel – sammantaget får de två lärosäteskategorierna endast 3,4 procent av samtliga beviljade medel under åttaårsperioden 2008–2015. Det är ändå av intresse att få en klarare bild av dessa lärosäten, där forskningen i många fall utvecklas starkt och tillväxttakten för forskningspublikationer är betydligt högre än den är vid de breda etablerade och de fackinriktade universiteten.²

Studien utgör en del av Vetenskapsrådets forskningspolitiska uppdrag att kartlägga och belysa hela det svenska forskningssystemet. Där utgör de fyra nya universiteten och de 14 högskolorna en viktig pusselbit, inte minst när det gäller lärosätenas grundforskningsambition i relation till deras forskningsprofilering och samverkan med näringslivet. Vidare är det viktigt att beskriva hela forskningssystemet med utgångspunkt i de olika forskningsfinansiärernas uppdrag. Är den befintliga forskningsfinansieringen rimligt effektiv och heltäckande i hela forskningssystemet, och beaktas kopplingen mellan utbildning och forskning i en tillräckligt hög grad?

---

¹ IVA Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (2017). Fyra lärosäten, fyra roller? IVA-projektet Utsiktsplats forskning. Rapport IVA-R 505.

² Se t.ex. Forskningsbarometern 2016: <http://www.vr.se/forskningsbarometern2016>

EN ÖVERSIKT AV LÄROSÄTESKATEGORIerna I RAPPORTEN

Variationerna mellan lärosäten är stora, både när det gäller forskningsinriktning och forskningsresurser. I rapporten använder vi samlingsbeteckningen ”de nya lärosätena” för två kategorier av lärosäten: högskolorna respektive de nya universiteten. I jämförelserna med övriga kategorier av lärosäten har vi använt den indelning som används av Universitetskanslersämbetet, UKÄ:

Fem kategorier av lärosäten

Breda etablerade universitet: Lunds universitet, Göteborgs universitet, Uppsala universitet, Stockholms universitet, Linköpings universitet och Umeå universitet. Detta är universitet som etablerades före 1998 och som har en bred ämnesområdesbas.

Fackinriktade universitet: Karolinska institutet, Kungliga Tekniska högskolan, Chalmers tekniska högskola, Handelshögskolan i Stockholm, Luleå tekniska universitet och Sveriges lantbruksuniversitet. Kategorin består av lärosäten som är etablerade och som har en tydlig ämnesspecialisering.

Nya universitet: Karlstads universitet, Linnéuniversitet, Örebro universitet och Mittuniversitetet. Dessa universitet etablerades 1999 eller senare.

Högskolor: Södertörns högskola, Malmö högskola, Mälardalens högskola, Högskolan i Jönköping, Högskolan i Borås, Blekinge tekniska högskola, Högskolan i Gävle, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Skövde, Högskolan Dalarna, Högskolan Väst, Försvarshögskolan, Högskolan Kristianstad och Gymnastik- och idrottshögskolan.

Konstnärligt inriktade högskolor: Konstfack, Kungl. Konsthögskolan, Kungl. Musikhögskolan och Stockholms konstnärliga högskola (som bildades 2014 genom sammanslagning av Dans- och Cirkushögskolan, Operahögskolan och Stockholms dramatiska högskola). Beckmans Designhögskola är en enskild utbildningsanordnare.

Särskilda noteringar om lärosätena i rapporten

De konstnärligt inriktade högskolorna – Beckmans Designhögskola, Stockholms konstnärliga högskola, Konstfack, Kungl. Konsthögskolan och Kungl. Musikhögskolan i Stockholm utgör en grupp lärosäten med ett specialiserat och distinkt uppdrag, vilket gör jämförelsen med andra högskolor komplicerad. Vi har därför valt att inte inkludera de konstnärligt inriktade högskolorna i den här studien. Också vid Vetenskapsrådet har de en särskild ställning i och med Kommittén för konstnärlig forskning och den separata budgeten för konstnärlig forskning.

Högskolan på Gotland etablerades som självständigt lärosäte 1998, men 1 juli 2013 slogs högskolan samman med Uppsala universitet. I tidserier och statistik är därför Högskolan på Gotland en del av Uppsala universitet även innan 2013 och redovisas aldrig som enskild högskola i rapporten.

Högskolan i Kalmar slogs 2010 samman med Växjö universitet och blev Linnéuniversitetet. I Rapporten redovisas statistik för Linnéuniversitetet, där också Högskolan i Kalmar före 2010 ingår.

I forskningspropositionen 2016/17:50: *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft* föreslår regeringen att Malmö högskola får status som universitet från och med januari 2018 och därmed bli en del av kategorin Nya universitet. I den här rapporten inkluderas Malmö högskola i gruppen högskolor, men ibland har vi valt att särskilt lyfta fram hur högskolan platsar inom kategorin Nya universitet.

Luleå tekniska universitet och Handelshögskolan i Stockholm inkluderas, trots att de storleksmässigt ligger närmare högskolorna än de övriga fackinriktade universiteten, i den senare kategorin, i enlighet med den lärosäteskategorisering som används av UKÄ.

DE NYA LÄROSÄTENA I DET SVENSKA FORSKNINGSSYSTEMET

Avsnittet beskriver kort hur de nya lärosätena etablerades och har utvecklats, samt deras roll i det svenska forskningssystemet. Vi försöker också belysa de ekonomiska och politiska förändringar som har påverkat dem.

Högskolorna bildas

Fram till år 1977 fanns det sex stora universitet i Sverige, lokaliserade till Stockholm, Göteborg, Linköping, Lund, Umeå och Uppsala. Det fanns också ett antal institut med utbildning och forskning: Karolinska institutet, Kungliga Tekniska högskolan och Handelshögskolan i Stockholm, samt Chalmers tekniska högskola i Göteborg och Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala.

I samband med högskolereformen år 1977 sammanfördes nästan all eftergymnasial utbildning under begreppet högskola. Reformen skulle möta behovet av nya utbildningsplatser i olika delar av landet, men också göra redan befintliga regionala utbildningar, som sjukskötarutbildning och lärarutbildning mer enhetliga. Högskolereformen innebar ett tillskott av bl.a. lärar- och förskolläraryt utbildningar, vårdutbildningar, konstutbildningar, socialhögskolornas utbildningar och idrottshögskolornas utbildningar; totalt ökade antalet nya studerande inom högskolevärlden med 20 000 mellan 1976 och 1977.³

Förslaget innebar att högskoleutbildning skulle bedrivas på ett bestämt antal orter, vilket medförde att tolv nya högskolor inrättades, i Borås, Eskilstuna/Västerås, Falun/Borlänge, Gävle/Sandviken, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Kristianstad, Sundsvall/Härnösand, Växjö, Örebro samt Östersund. Vid alla dessa orter bedrevs redan högre utbildning i form av förskole- eller lärarutbildning (elva av orterna) och socialhögskola (Östersund). Utbildning gavs även i Halmstad men här tillkom inte officiellt en högskola förrän sex år senare (1983). De nya högskolorna hörde till någon av sex högskoleregioner i vilka det fanns ett universitet och minst en högskola⁴, och utbildningen skulle bedrivas inom fem utbildningsområden⁵ som fortfarande präglar de nya lärosätena.

År 1977 bildades även Högskolan i Skövde men etableringen var inte en del av högskolereformen utan ett regionalt initiativ; Högskolan i Skövde fick officiell högskolestatus år 1983. På 1980- och 90-talet inrättades även högskolor i Ronneby/Karlskrona (senare Blekinge tekniska högskola, 1988), Trollhättan/Uddevalla (1990), Södertörn (1995) och slutligen i Malmö och på Gotland (1998).

Efter sammanslagningar, nedläggningar och namnbyten finns det numera 14 lärosäten i kategorin Högskolor; Södertörns högskola, Malmö högskola, Mälardalens högskola, Högskolan i Jönköping, Högskolan i Borås, Blekinge tekniska högskola, Högskolan i Gävle, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Skövde, Högskolan Dalarna, Högskolan Väst, Försvarshögskolan, Högskolan Kristianstad samt Gymnastik- och idrottshögskolan.

---

³ Högskolereformen 1977: se t.ex.: http://wiki.sfs.se/wiki/H%C3%B6gskolereformen_1977

⁴ Regeringens proposition om reformeringen av högskoleutbildningen m.m.(Prop. 1975:9) (http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/regeringens-proposition-om-reformering-av_FY039/html). Högskoleregionerna: Norra utbildningsregionen (Luleå, Sundsvall/Härnösand, Umeå samt Östersund), Mellersta utbildningsregionen (Falun/Borlänge, Eskilstuna/Västerås, Örebro samt Uppsala), Stockholms utbildningsregion (Stockholm), Östra utbildningsregionen (Jönköping samt Linköping/Norrköping), Västra utbildningsregionen (Borås, Karlstad samt Göteborg), Södra utbildningsregionen (Kalmar, Kristianstad, Halmstad, Växjö, Lund/Malmö).

⁵ Utbildningslinjerna: sektorn för utbildning för tekniska yrken, sektorn för utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken, sektorn för utbildning för värdyrken, sektorn för utbildning för undervisningsyrken samt sektorn för utbildning för kultur- och informationsyrken.

Nya universitet

Högskolorna i Örebro, Karlstad och Växjö erhöll efter regeringsbeslut universitetsstatus 1999 och blev då Örebro universitet, Karlstads universitet och Växjö universitet. År 2010 slogs Växjö universitet ihop med Högskolan i Kalmar och bildade Linnéuniversitet. Regeringsbeslutet att ge Växjö och Örebro universitetsstatus var inte okontroversiellt, då Högskoleverket i sin bedömning avstyrkte högskolornas ansökningar på grund av att de inte ansågs uppfylla kraven med djup och bredd inom forskningen. Regeringen betonade istället i sin bedömning andra faktorer: en omfattande grundutbildning av hög kvalitet, en stor andel utbildning inom naturvetenskap och teknik samt en väl utvecklad samverkan med det omgivande samhället. Mitthögskolan, som bildades genom sammanslagning av högskolan i Östersund och högskolan i Sundsvall/Härnösand, erhöll universitetsstatus 2005 och blev Mittuniversitet från den 1 januari 2006.

De nya lärosätenas roll – utbildning och forskning

De nya lärosätena inrättades huvudsakligen för att utbilda, och deras främsta betydelse återfinns fortfarande inom utbildningen. Från dess att högskolorna inrättades och särskilt under den senare delen av 1900-talet och i början av 2000-talet har den högre utbildningen i Sverige expanderat och antalet studenter ökat markant. Högskolorna har fått ett växande utbildningsåtagande och en betydande del av nytillkomna utbildningsplatser, framför allt inom lärosätenas tyngsta utbildningsområden, humaniora, samhällsvetenskap, ekonomi, lärarutbildning och vård, men senare även inom naturvetenskap och teknik. Expansionen inom den högre utbildningen underlättades av 1993 års högskolereform och var starkast vid de nya lärosätena: en ökning på 160 procent mellan åren 1993 och 2003, mot 37 procent vid de etablerade lärosätena.⁶

I slutet av 1990-talet fick de mindre och medelstora högskolorna ökade och permanenta resurser för forskning i ett samlat anslag med en anslagspost för varje högskola, vilket medförde att alla universitet och högskolor förfogade över egna forskningsresurser.⁷ Till detta tillkom stöd- och tilläggsfinansiering via Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen), samt kraftigt ökad forskningsfinansiering från andra statliga finansörer och från lokala och regionala intressenter. Dessa faktorer medförde en utveckling av de nya lärosätena, med bättre förutsättningar för att balansera utbildning och forskning, profilera sig mot offentlig sektor och utveckla en närmare koppling till näringslivet.⁸ Den traditionella uppdelningen i universitet och högskolor suddades delvis ut.

Det fanns även ett uttalat mål om en utvecklingsbana eller ”karriär” för högskolorna. Från basnivån, som till största delen utgjordes av basfinansiering som möjliggjorde för högskolorna att uppfylla sina breddåtaganden, kunde de ta sig till en nivå med en högre grad av extern finansiering, främst från KK-stiftelsen eller någon annan statlig finansör eller regional aktör, ofta i nära samarbete med det regionala näringslivet och regionala aktörer. Ett kvitto på bra arbete fick högskolan genom att det tilldelas universitetsstatus av regeringen och därmed kom upp till nivå tre, vilket innebar ökade resurser och examensrättigheter.

Inför forskningspropositionen 2016 lyfte bland annat KK-stiftelsen fram det faktum att de nya universiteten och högskolorna står för knappt 40 procent av den högre utbildningen i Sverige men får dela på endast tio procent av forskningsanslaget. En sådan skevhet ansågs oförenlig med att integrera forskning och utbildning i kompletta miljöer. Forskningspropositionen 2016 framhåller också betydelsen av att alla högskoleutbildningar ska ha en god forskningsanknytning och att forskning ska bedrivas vid alla universitet och högskolor.

---

6 Vem stannar kvar? - närhet till högskola och val av bostadsort. AgriFood Rapport 2016:3.
http://www.agrifood.se/Files/AgriFood_Rapport_20163.pdf

7 Regeringens proposition 1996/97:5: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/forskning-och-samhalle_GK035/html

8 Benner et al (2010). Universitets- och högskolepolitiken. Avsikter och konsekvenser för de nya lärosätena, s. 10

Parallella mål har skapat otydlighet

Benner et al. (2010) har beskrivit hur högskolepolitiken efter år 2000 har påverkat de nya lärosätena. Å ena sidan ska lärosätet satsa på kvalitet för att komma väl ut i utvärderingar av ämnesområden och universitetsansökningar, och i förlängningen erhålla resurser via resursfördelningsmodellen. Å andra sidan har de ofta en regional industriell förankring som stöds av KK-stiftelsen och andra regionala och lokala aktörer, och en önskan om att bygga upp särskilda och attraktiva nischer. Detta har, enligt rapportförfattarna, skapat otydlighet och lett till målkonflikter för de nya lärosätena.⁹

Ökade resurser till nya lärosäten

I budgetpropositionen för år 2016 gjorde regeringen en förändring i resursfördelningsmodellen från tidigare år då man ansåg att det är angeläget att alla universitet och högskolor får ta del av de nya resurser som tilldelas forskningen. Vid fördelningen av en ökning på 300 miljoner för 2016, som redan hade beslutats i forskningspropositionen 2012, indelades lärosätena i tre grupper: högskolor¹⁰, nya universitet och ”övriga” universitet (breda etablerade universitet och fackinriktade universitet). De två förstnämnda grupperna fick dela på 90 miljoner kronor vardera, medan den tredje kategorin delade på 100 miljoner. Dessutom garanterades alla lärosäten som ingår i resursfördelningsmodellen minst 5 miljoner kronor i ökade anslag till forskning och utbildning på forskarnivå när resultatet av omfördelning och fördelning av nya medel slås samman.¹¹

I forskningspropositionen 2016¹² fortsätter satsningarna för att utveckla forskning vid alla lärosäten. Regeringen föreslår att resursfördelningens basresurs om 8 000 kronor per helårsstudent höjs till 12 000 kronor per helårsstudent. Dessutom ska också samverkan ingå i underlaget för den prestationsbaserade tilldelningen av forskningsmedel, vilket sannolikt kommer att gynna ett antal av de nya lärosätena.

Malmö högskola – snart universitet

I samband med propositionen 2008/09:134 *Forskarutbildning med profilering och kvalitet* meddelade den dåvarande alliansregeringen att det inte är aktuellt med några nya universitet, utan att det är viktigare att de forskningsmiljöer som redan finns får bättre möjligheter att konkurrera.¹³ Men i juni 2016 meddelade regeringen ambitionen att kunna ge universitetsstatus till Malmö högskola från och med januari 2018 och i forskningspropositionen 2016 bedömer man att Malmö högskola har en framstående position bland landets högskolor och föreslår att Malmö högskola blir universitet 2018. Regeringen avser också att öka lärosätets resurser för forskning med 90 miljoner kronor från 2018.

---

9 ”... de högskolor som blir universitet bör istället profilera och specialisera sin utbildning och forskning där de redan har verksamhet av hög kvalitet...” (Regeringens proposition 1998/99:1 s.105)

10 Försvarshögskolan ingår inte i resursfördelningsmodellen

11 Universitetslärares 23 september 2015: Budgeten motsäger löften om långsiktighet

12 Kunskap i samverkan (prop. 2016/17:50)

13 DN debatt 2009-03-13: <http://www.dn.se/debatt/inga-fler-hogskolor-far-bli-universitet/> och SVT nyheter: <http://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/malmo-hogskola-bli-universitet>

DE NYA LÄROSÄTENAS FORSKNINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

En viktig utgångspunkt för diskussionen om hur de nya lärosätena konkurrerar om externa forskningsmedel är vilka forskningsförutsättningar de har. Det är många faktorer som spelar in, t.ex. undervisningsvolym i relation till forskning, forskningsverksamhetens totala omfattning, storleken på det direkta anslaget och antalet lärare med forskarexamen, det vill säga potentiella sökande av externa forskningsbidrag. Också lärosätenas forskningsprofilering och samverkan har betydelse för deras behov av och intresse för extern finansiering och vilken typ av extern finansiering det i så fall är fråga om.

Forskningsfinansiering

Direkta statsanslag och externa forskningsintäkter

Universitetskanslersämbetet har nyligen (2017) publicerat rapporten *Forskningsfinansieringen vid svenska universitet och högskolor. Intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå 2005–2015*.¹⁴ De direkta statsanslagen till forskning och utbildning på forskarnivå utgör den enskilt största delen av lärosätenas forskningsfinansiering. I forskningspropositionen 1996 infördes fasta och ökade anslag till de nya och medelstora högskolorna¹⁵. Mellan 1997 och 2005 prioriterade regeringarna att bygga upp forskningen vid de nya lärosätena, som fick merparten av den totala anslagsökningen på 1,3 miljarder kronor.¹⁶

Den prestationsbaserade resurstilldelningsmodellen introducerades 2009. Samma år introducerades satsningar på strategiska forskningsområden; merparten gick till de breda etablerade och de fackinriktade universiteten. Under perioden 2005–2015 steg statsanslagen med 3,1 miljarder kronor, varav 87 procent gick till de breda etablerade och de fackinriktade universiteten.¹⁷ Under den perioden ökade stödet till lärosätena både via de direkta statsanslagen och via forskningsråd, privata stiftelser och icke vinstdrivande organisationer, samt från EU. I den senaste forskningspolitiska propositionen vill regeringen, som diskuterades i det föregående avsnittet, i högre grad än de senaste åren satsa på högskolor och nya universitet.

Andelen av direkta statsanslag för forskning och forskarutbildning och externa forskningsmedel från olika källor i lärosätenas forskningsfinansiering år 2015 framställs i Figur 1, där de olika lärosäteskategorierna jämförs med varandra.

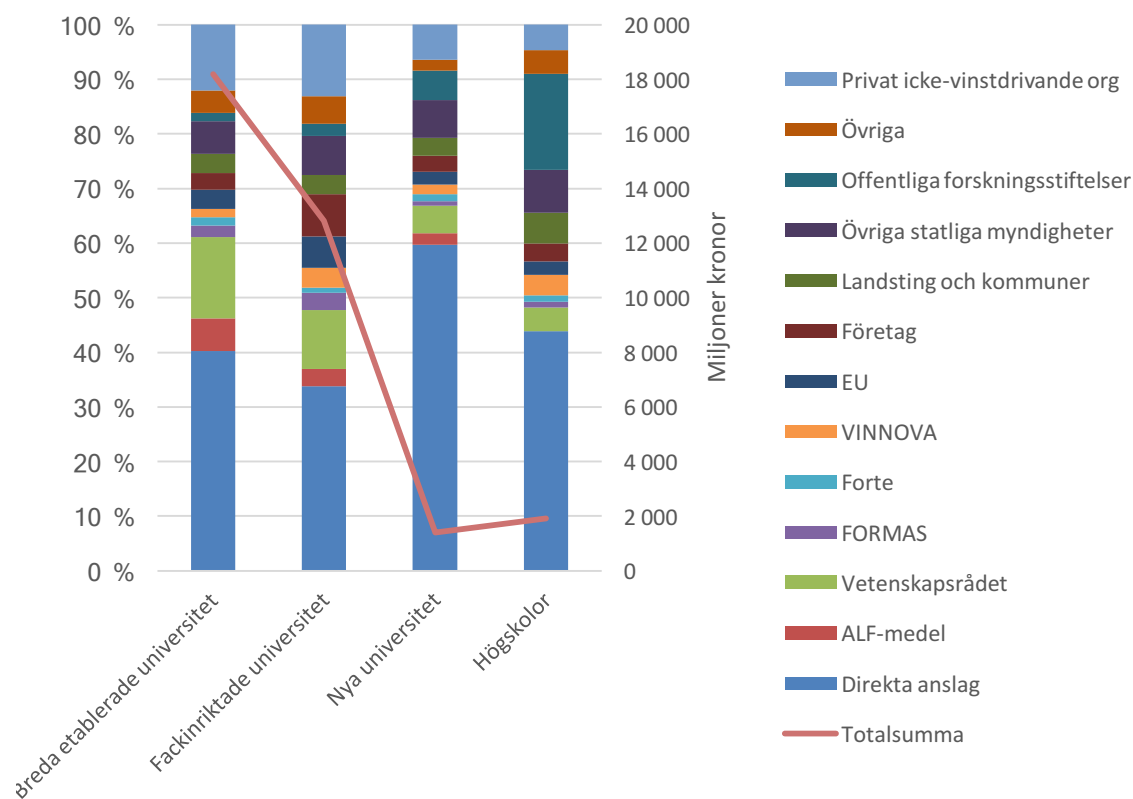
---

¹⁴ Forskningsfinansieringen vid svenska universitet och högskolor. Intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå 2005–2015. UKÄ Rapport 2017:1

¹⁵ Regeringens proposition 1996/97:5: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/forskning-och-samhalle_GK035/html

¹⁶ Forskningsfinansieringen vid svenska universitet och högskolor. UKÄ 2017:1, s. 21

¹⁷ Forskningsfinansieringen vid svenska universitet och högskolor. Intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå 2005–2015. UKÄ Rapport 2017:1: <http://www.uka.se/download/18.67d7db0e1598fa32b7fe7aac/1487841864811/rapport-2017-01-18-forskningsfinansiering-universitet-hogskolor.pdf>

Figur 1. Forskningsintäkter inom den svenska högskolesektorn år 2015, fördelade på lärosäteskategori och finansier, samt de totala forskningsintäkterna (höger axel). Källa: SCB

De breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten erhåller över 90 procent av de totala tillgängliga forskningsintäkterna, ca 30 miljarder kronor, medan de 14 högskolorna delar på cirka 2 miljarder kronor och de fyra nya universiteten på sammanlagt omkring 1,5 miljarder kronor.

Samtidigt utgörs en större andel, nära 60 procent, av forskningsintäkterna för de nya universiteten av direkta anslag jämfört med de breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten. Högskolorna har ungefär 43 procent i direkta statsanslag, en något högre andel än för de breda etablerade universiteten.

De konkurrensutsatta medlen från Vetenskapsrådet, Formas, Forte och Vinnova utgör en mindre del av de nya lärosätenas forskningsintäkter. Ser man enbart till Vetenskapsrådet, får de breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten 15 respektive 10 procent av sina totala FoU-intäkter från Vetenskapsrådet, medan andelen för de nya universiteten och högskolorna motsvarar 4 respektive 6 procent av intäkterna.

Gruppen högskolor får en stor andel av sina FoU-intäkter från offentliga forskningsstiftelser, framför allt KK-stiftelsen och Östersjöstiftelsen; den senare stiftelsen finansierar nästan 70 procent av forskningen vid Södertörns högskola¹⁸. Att Södertörns högskola också har de största FoU-intäkterna i gruppen högskolor gör att de offentliga forskningsstiftelserna påverkar finansieringsprofilen för hela gruppen.

¹⁸ Södertörns högskola: Årsredovisning 2015.

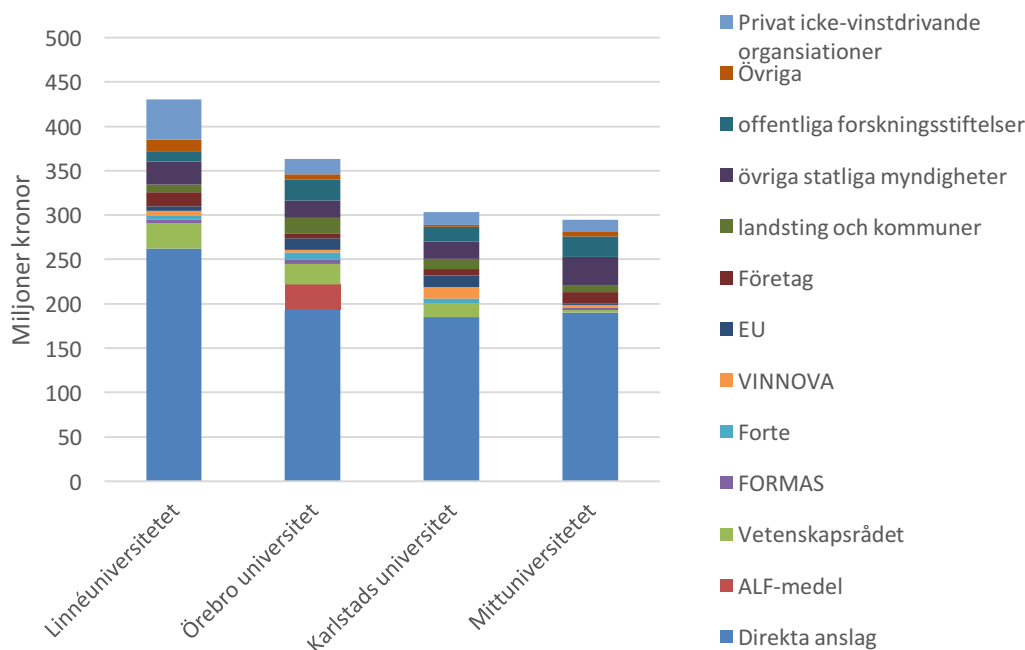
Utvecklingen under de senaste åren

Under de senaste åtta åren (2008–2015) har de fyra nya universitetens forskningsintäkter ökat med 23 procent, från 1,27 till 1,57 miljarder kronor. Den största ökningen skedde under de tre första åren (2008–2010), men därefter har ökningen stagnerat, och under de senaste tre åren (2013–2015) har intäkterna till och med minskat något. Det senaste årets riktade satsningar från regeringen kommer att få genomslag på intäkterna först 2017. Direkta statsanslag har ökat under perioden, men i mycket lägre takt under de senaste åren. Intäkterna från Vetenskapsrådet har under hela perioden varit små, men har ökat något både i absoluta tal och som andel av forskningsintäkterna.¹⁹

Forskningsintäkterna för de 14 högskolorna har under samma åttaårsperiod ökat mer än för de nya universitetet; ökningen 2008–2015 var sammanlagt 30 procent, från 1,64 miljarder kronor till 2,13 miljarder. Ökningen har varit konstant under hela perioden och kan inte härledas till någon enskild finansieringskälla. Intäkterna från Vetenskapsrådet har varit relativt små men ökat under perioden.²⁰

Finansieringsprofiler

En jämförelse av de enskilda lärosätena visar att finansieringsprofilen för de fyra nya universitetet är relativt lika, medan högskolorna inbördes är mer olika när det kommer till intäkter och finansieringskällor. I samband med att de fyra nya universitetet bildades tillfördes också ökade resurser för forskning till dessa lärosäten.

Figur 2. Forskningsfinansiering för de nya universitetet år 2015. Källa: SCB.

Figur 2 visar att Linnéuniversitetet har klart störst forskningsintäkter, följt av Örebro universitet, medan Mittuniversitetet och Karlstads universitet är ungefär lika stora. Linnéuniversitetets forskningsintäkter förklaras till största delen av högre statsanslag, men även genom större intäkter från Vetenskapsrådet och privata

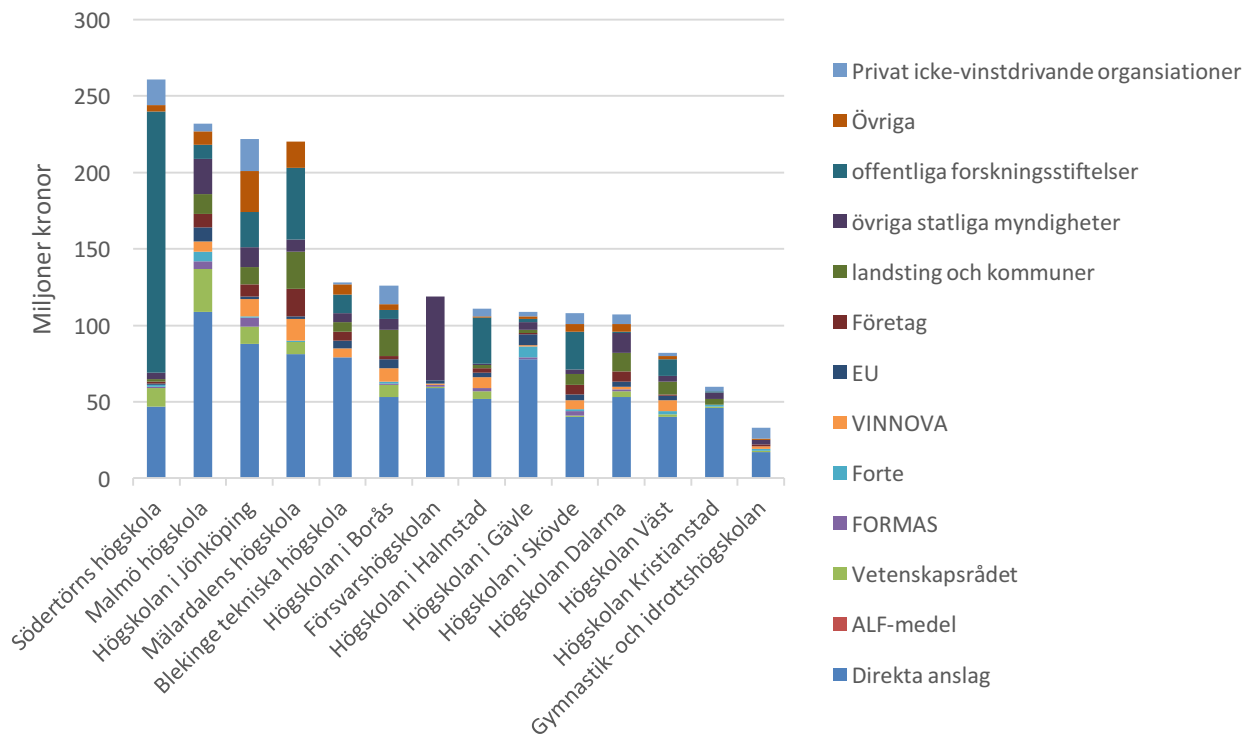
¹⁹ UKÄ (2017). Forskningsfinansieringen vid svenska universitet och högskolor. Intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå 2005–2015. UKÄ rapport 2017:1.

²⁰ UKÄ (2017). Forskningsfinansieringen vid svenska universitet och högskolor. Intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå 2005–2015. UKÄ rapport 2017:1.

icke-vinstdrivande organisationer. Mittuniversitetet erhåller mindre medel från Vetenskapsrådet än de övriga nya universiteten, men får, liksom Örebro universitet, mer pengar från offentliga forskningsstiftelser. Intäkterna från övriga forskningsråd och Vinnova är små för alla lärosäten. Örebro universitet med sin medicinska fakultet är det enda av de nya lärosätena som tilldelas ALF-medel.

Till skillnad från de nya universiteten är högskolorna inbördes olika när det kommer till storlek på intäkter och variation i finansieringskällor (Figur 3). Fyra högskolor har betydligt högre forskningsintäkter än de övriga, men den interna finansieringsprofilen mellan dessa fyra skiljer sig väsentligt från varandra.

Figur 3. Forskningsfinansiering för högskolorna år 2015. Källa: SCB

Södertörns högskola, som har de största forskningsintäkterna av högskolorna, finansieras till omkring 70 procent av offentliga forskningsstiftelser, främst Östersjöstiftelsen²¹, medan Malmö högskola, Högskolan i Jönköping och Mälardalens högskola får större statsanslag. Av de fyra största högskolorna får Malmö högskola högst andel av sina intäkter från direkta statsanslag, men också en betydligt högre andel medel från Vetenskapsrådet liksom från övriga statliga myndigheter. Högskolan i Jönköping har ett brett spektrum av inkomstkällor, där den största gruppen, ”övriga”, förmodligen är lärosätets egna stiftelser och fonder. Andra källor är offentliga forskningsstiftelser, däribland KK-stiftelsen. Mälardalens högskola har lägst andel direkta anslag av de fyra stora högskolorna. De största externa finansieringskategorierna utgörs av de offentliga forskningsstiftelserna, framför allt KK-stiftelsen, samt landsting och kommuner.

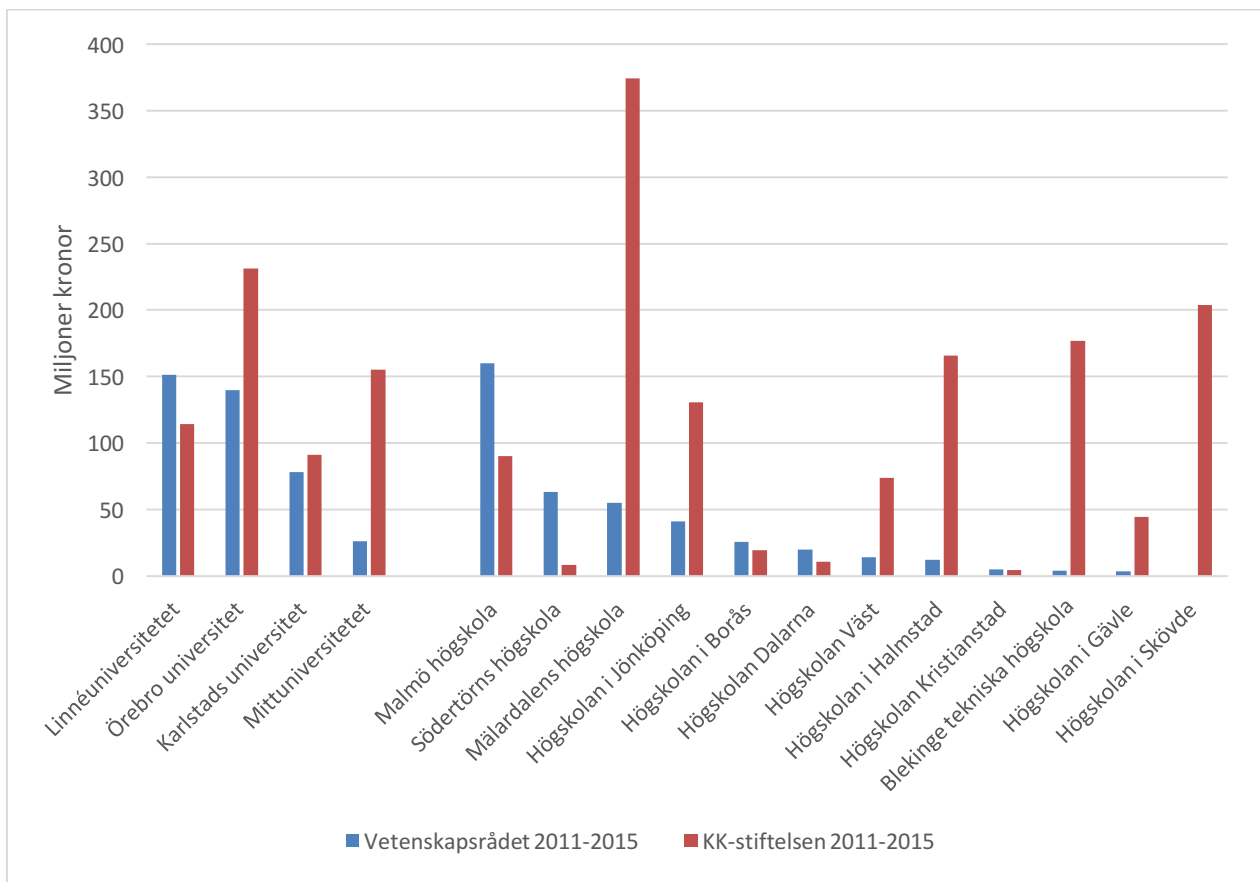
Även de mindre högskolorna har sinsemellan mycket olika finansieringsprofiler. Högskolorna i Borås, Halmstad, Skövde och Väst har en relativt stor andel externfinansierad forskning, medan Blekinge tekniska högskola samt högskolorna i Gävle och Kristianstad utmärker sig med en stor andel direkta anslag.

²¹ Stiftelsen för forskning inom områden med anknytning till Östersjöregionen och Östeuropa (Östersjöstiftelsen) bildades av den svenska regeringen år 1994 och har till uppgift att stödja forskning och utbildning vid Södertörns högskola.

Konkurrensutsatta medel från forskningsråden är för de flesta högskolor små, medan Högskolorna i Borås och Halmstad har betydande intäkter från Vinnova. Även företag samt landsting och kommuner utgör betydande finansieringskällor för flera högskolor.

KK-stiftelsen och Vetenskapsrådet har olika roller som forskningsfinansiärer

I ovanstående finansieringsprofiler särredovisades inte medel från Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling (KK-stiftelsen). Stiftelsen är en viktig finansiär för nya lärosäten genom sitt uppdrag att stärka Sveriges konkurrenskraft genom att finansiera forskning och kompetensutveckling vid de nya lärosätena (och konsthögskolorna) i samverkan med näringslivet. Målet är bland annat att lärosätena ska bygga upp internationellt konkurrenskraftiga forskningsmiljöer, arbeta långsiktigt kring strategisk profilering och öka samarbetet mellan akademi, näringsliv och institut. KK-stiftelsen har också en viktig roll i att stödja lärosätena i deras ”karriärutveckling”. Som forskningsfinansiär har KK-stiftelsen således ett helt annat fokus än till exempel Vetenskapsrådet, som huvudsakligen finansierar grundforskning högsta vetenskaplig kvalitet. För många nya lärosäten har de två finansiärerna tydligt komplementära roller, vilket framgår av Figur 4.

Figur 4. En jämförelse mellan utdelningen från Vetenskapsrådet och KK-stiftelsen under perioden 2011–2015 för de nya universiteten och högskolorna. Gymnastik- och idrottshögskolan och Försvarshögskolan saknas i diagrammet. Källa: KK-stiftelsen och Vetenskapsrådet.

Figur 4 visar hur de nya lärosätena har beviljats forskningsbidrag från KK-stiftelsen respektive Vetenskapsrådet under de senaste fem åren. Stiftelsens enskilt största satsning, KK-miljöprogrammet, innebär finansiering under 10 år för att utveckla profilerade miljöer för kunskaps- och kompetensutveckling. Fram till december 2016 har Mittuniversitetet, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Skövde och nu senast Högskolan i Jönköping tilldelats

upp till 60 miljoner årligen för sina KK-miljöer.²² Dessa lärosäten har erhållit endast blygsamma medel från Vetenskapsrådet under femårsperioden. Ett annat exempel är Blekinge tekniska högskola och Mälardalens högskola som fått betydande finansiering från KK-stiftelsen.

Figur 4 visar också att Malmö högskola, Linnéuniversitetet och Örebro universitet har erhållit mest medel från Vetenskapsrådet under de senaste fem åren. I jämförelse med de större universiteten är intäkterna dock små. Lärosätenas totala intäkter från Vetenskapsrådet uppgick 2015 till ca 4,8 miljarder kronor och av dessa erhöll de breda etablerade universiteten ca 3,1 miljarder kronor och de fackinriktade 1,55 miljarder. Övriga lärosäten delade således på ca 150 miljoner kronor.²³

Utbildning och forskning: studenter och personal

En viktig komponent i de nya lärosätenas utveckling och forskningsförutsättningar är det regionala utbildningsansvaret. De nya lärosäten som ingår i den här studien står för 38 procent av utbildningsvolymen mätt som helårsstudenter år 2015. Av den andelen står de fyra nya universiteten för 13 procent och högskolorna för 25 procent av antalet helårsstudenter.

En jämförelse över samtliga lärosäten i studien (Figur 5) visar att de sex breda etablerade universiteten står för 48 procent av utbildningsvolymen under 2015, medan de sex fackinriktade universiteten har endast 14 procent av antalet helårsstudenter. Tillsammans står de breda etablerade och de fackinriktade universiteten alltså för 62 procent av helårsstudenterna år 2015²⁴.

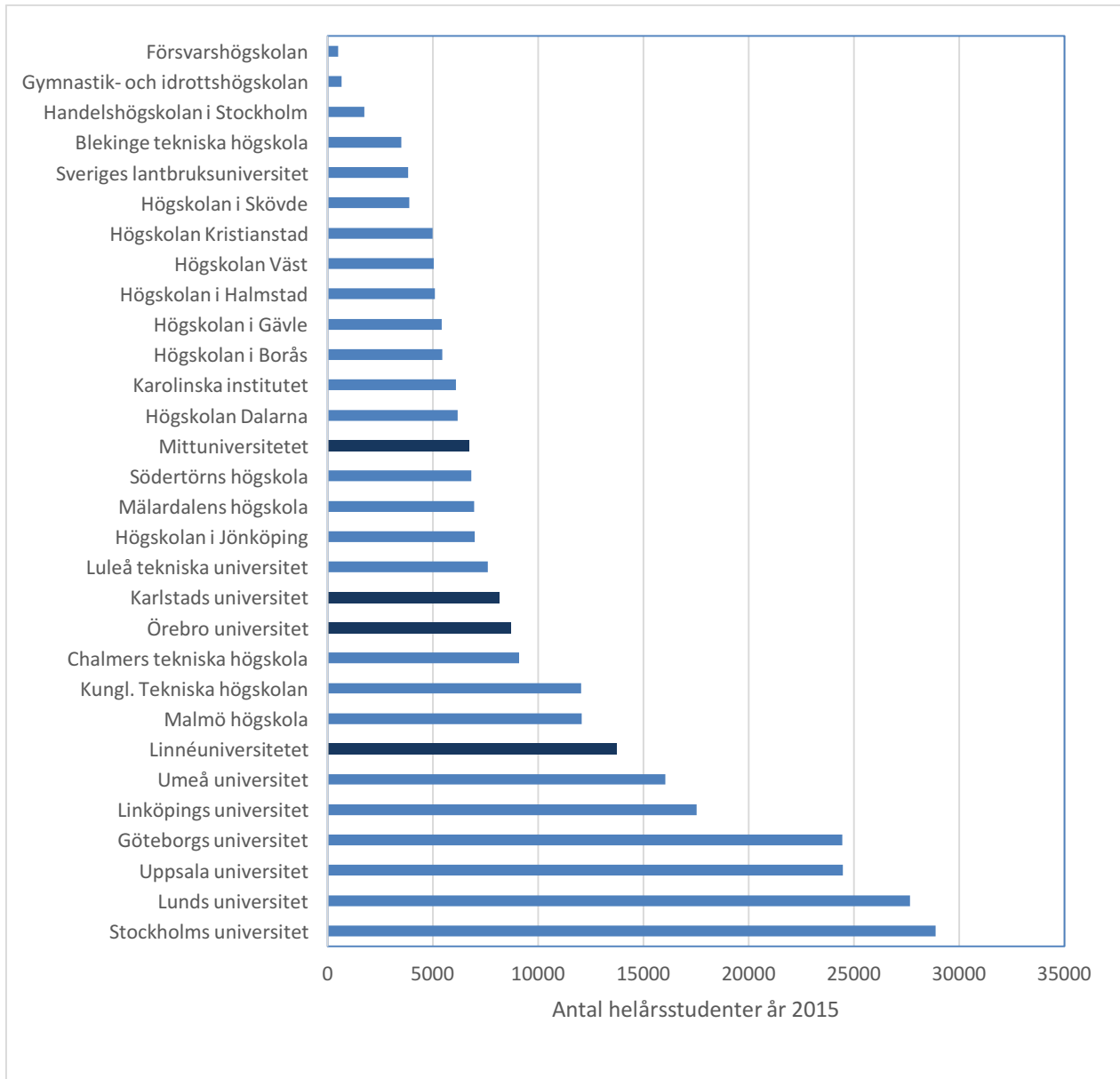
---

²² KK-stiftelsens webbsida och årsredovisningar

²³ UKÄ, NU-databasen

²⁴ UKÄ:s statistikdatabas

Helårsstudenter

Figur 5. Antal helårsstudenter vid lärosätena år 2015. De nya universiteten är utmärkta genom en mörkare färg på stapeln. Källa: UKÄ.

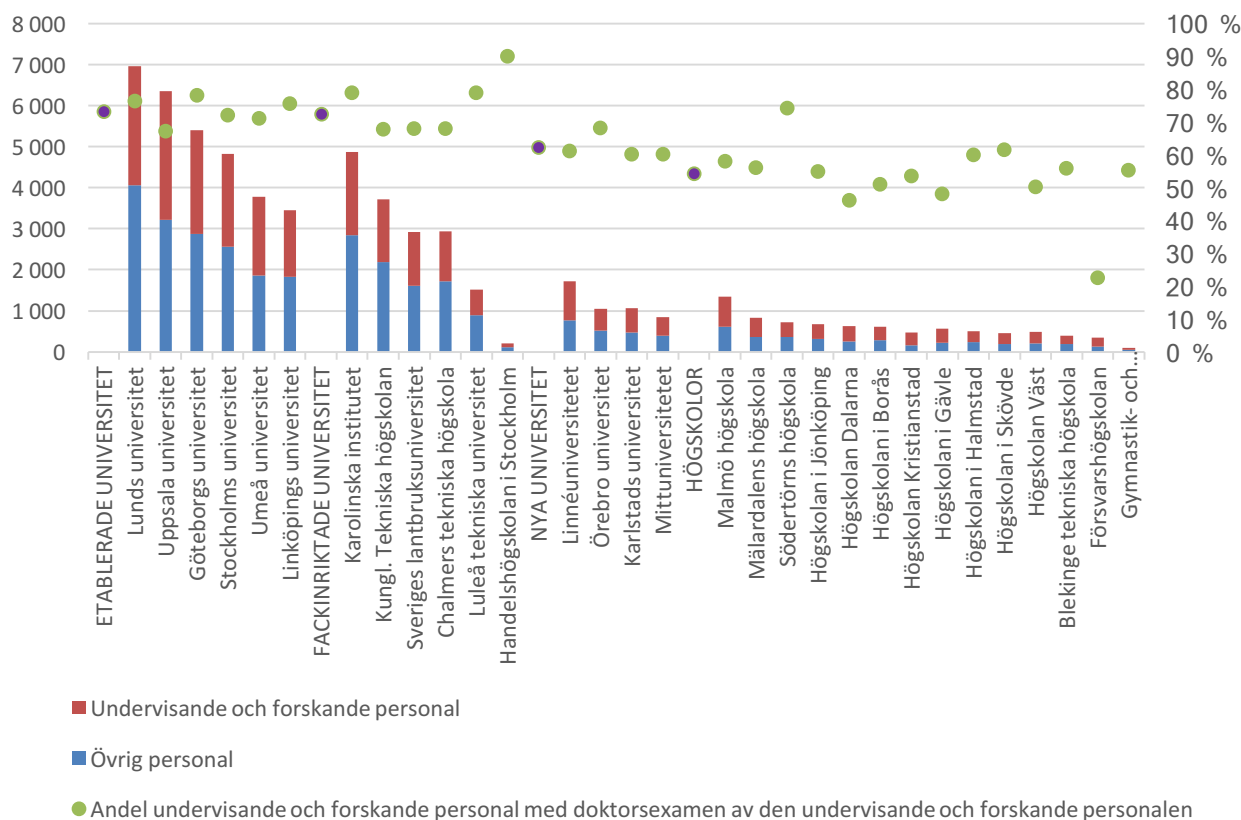
Figur 5 visar att Linnéuniversitetet och Malmö högskola har de överlägset största utbildningsvolymerna bland de nya lärosätena mätt i antal helårsstudenter, före både Kungl. Tekniska högskolan och Chalmers tekniska högskola. Örebro och Karlstads universitet, Högskolan i Jönköping, Mälardalens högskola och Södertörns högskola har alla ett större antal helårsstudenter än Mittuniversitetet, som ligger på nionde plats bland de nya lärosätena. De fackinriktade högskolorna: Försvarshögskolan, Gymnastik- och idrottshögskolan samt Blekinge tekniska högskola har lägst antal helårsstudenter.

Personal

Trots att de står för nästan 40 procent av den totala undervisningsvolymen anställer de nya lärosätena endast 22 procent av den totala personalvolymen, medan mer än hälften, 51 procent, finns inom de breda etablerade

universiteten. De fackinriktade universitetens andel är drygt 27 procent, de nya universitetens andel knappt 8 procent och högskolornas andel 14 procent.

Nästan 54 procent av lärosätenas sammanlagda forskande och undervisande personal med forskarexamen²⁵ arbetar vid de breda etablerade universiteten och 26 procent vid de fackinriktade universiteten. De nya universiteten och högskolorna står för 8 respektive 13 procent, tillsammans alltså drygt 20 procent av det totala antalet forskande och undervisande personal med forskarexamen inom lärosätena.²⁶

Figur 6. Personalkategorier vid lärosätena år 2015, fördelade på undervisande och forskande personal och övrig personal. Punkterna visar andelen (höger axel) av den undervisande och forskande personalen med doktorsexamen av den totala forskande och undervisande personalen. Källa: UKÄ.

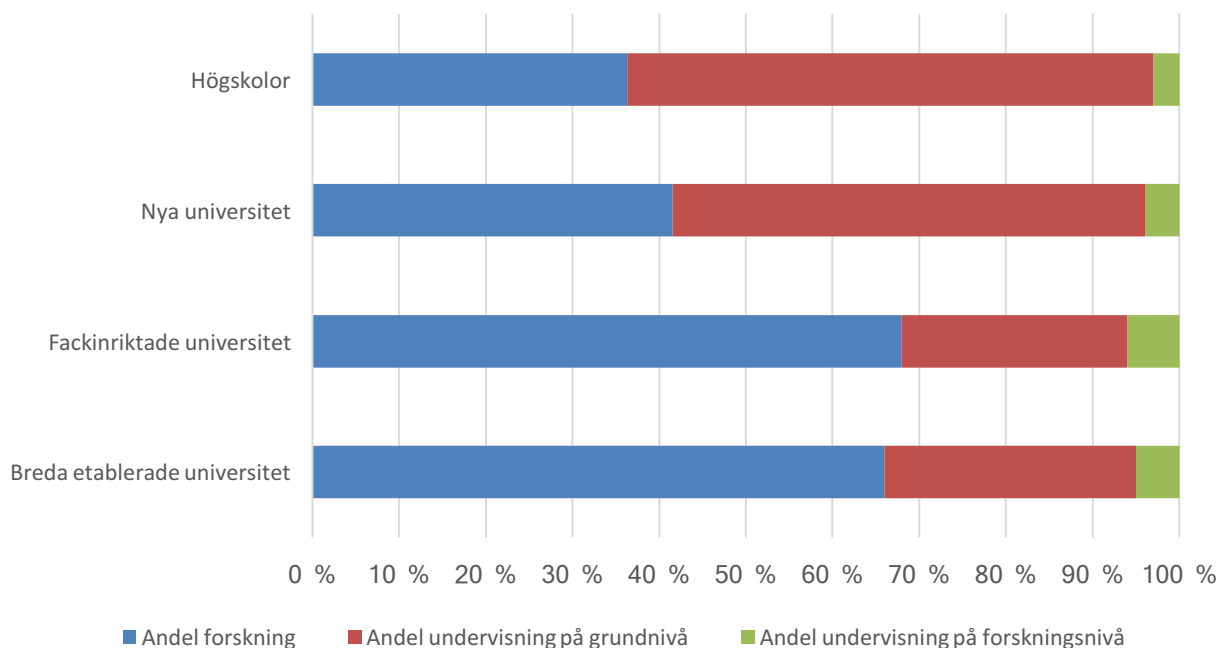
Figur 6 visar att både den totala personalen och den forskande och undervisande personalen (helårspersoner) är betydligt större vid de breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten (med undantag av Luleå tekniska universitet och Handelshögskolan i Stockholm) än vid de nya universiteten och högskolorna. Av de nya universiteten har Linnéuniversitetet flest anställda, följt av Örebro universitet, Karlstads universitet och Mittuniversitetet. Malmö högskola har den största personalstyrkan av lärosätena i högskolekategorin, och har en större forskande och undervisande personalgrupp än Mittuniversitetet och Örebro och Karlstads universitet. Mälardalens högskola har den näst största personalstyrkan i högskolekategorin, följt av Södertörns högskola.

²⁵ Professorer, lektorer, adjunkter och personer med meriteringsanställning, med forskarexamen. Data från UKÄ:s statistikdatabas

²⁶ Data från UKÄ:s statistikdatabas: Personal

Vid de etablerade universiteten och fackuniversiteten har i genomsnitt 72 procent av den forskande och undervisande personalen en doktorsexamen²⁷. Motsvarande medelvärde för de nya universiteten är 62 procent. Genomsnittet för högskolorna är 54 procent, men andelen varierar stort, från 74 procent vid Södertörns högskola till som lägst 50 procent vid Högskolan i Väst. Ett undantag är Försvarshögskolan, där endast 23 procent av den forskande och undervisande personalen har doktorsexamen.

Förutsättningarna för forskning är dock beroende av vilka personalkategorier som omfattas av den forskande och undervisande personalen med forskarexamen. I en rapport från Vetenskapsrådet²⁸ framgår att de nya lärosätena har en betydligt högre andel lektorer än de större universiteten. Lektorer undervisar i genomsnitt en högre andel av tiden. Andelen professorer är relativt lika, men andelen postdoktorer och forskare är betydligt högre vid de breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten.

Figur 8. Relativ fördelning av arbetstiden för forskande och undervisande personal vid de olika lärosäteskategorierna. Helårspersoner. Data för 2011 från UKÄ²⁹

Figur 8 visar att den forskande och undervisande personalen vid högskolorna och de nya lärosätena ägnar en betydligt större andel av sina årsverken för undervisning på grundnivå än de breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten. Medan 60 procent av årsverkerna för forskning och undervisning vid högskolorna används för undervisning på grundnivå är motsvarande andel endast 26 procent vid de fackinriktade universiteten och 29 procent vid de breda etablerade universiteten. Den forskande och undervisande personalen använder 36 procent av sin sammantagna arbetstid för forskning, jämfört med 68 procent för de fackinriktade universiteten.

²⁷ UKÄ: Tabellbilaga till Årsrapport för universitet och högskolor 2016. Helårspersoner, huvudsaklig undervisande och forskande anställning.

²⁸ Rekrytering av forskare och lärare med doktorsexamen vid svenska lärosäten. En strukturell analys av lärosätenas rekrytering – internt, nationellt och internationellt. Vetenskapsrådet 2016

²⁹ Uppgifterna från UKÄ: Tabell 3 från: Hur använder lärare, forskare och doktorander sin arbetstid? En studie baserad på årsverkesdata. Effektivitetsanalys 2014:1 (data från 2011). Analysen omfattar samtliga personalgrupper med forskande och undervisande uppgift (Professorer, Forskarassistenter, Lektorer, Adjunkter, Forskare, Forskningsassistenter, Doktorander, Administrativ och övrig teknisk personal, Forskningsingenjörer/Laboratoriebiträden)

Samverkan med det omgivande samhället

Samverkan med det omgivande samhället har länge varit en viktig del av lärosätenas verksamhet och inriktning, inte sällan eftersom resurser från näringsliv, myndigheter och kommuner har varit en viktig finansieringskälla för forskningen. För i synnerhet flera av de regionala högskolorna var förankringen i det lokala näringslivet och det regionala styret en viktig utvecklingsfaktor och en nödvändig samverkan för att finansiera uppbyggnaden av forskningsverksamheten trots blygsamma basanslag.³⁰

I sin översikt av högskolornas samverkansuppdrag beskriver Benner och Sörlin (2015) de svenska lärosätenas starka tradition av samverkan. Det gäller såväl de äldre universitetens samverkan med skola, näringsliv, politik och kultur, de fackinriktade universitetens naturliga band till sektorn och de nya lärosätena som ”utvecklades utifrån näringslivet förutsättningar och intresse, främst inom utbildning och med den offentliga sektorns behov av professionsutbildade inom skola, vård och omsorg.”³¹ Flera av de nya lärosätena har etablerat samverkansgrupper mellan högskolan och landstinget och kommunen, samt näringslivet.

Benner och Sörlin lyfter fram några exempel på de nya lärosätenas samverkansroller. Karlstads universitet har utvecklat samverkan som ett av sina främsta profilområden och som ett sätt att markera sin särart i det svenska högskolelandskapet. Samverkan i praktisk mening återfinns framför allt i de täta relationerna med några få stora företag och betydelsefulla branscher, och i ett antal profilerade forskningsområden med rika nätverk av intressenter utanför akademien. En mer naturlig samverkanstradition har Högskolan Dalarna, som etablerades genom initiativ från regionen och bygger på vård- och lärarutbildningarna som har funnits här sedan 1800-talet, medan Bergsskolan i Falun gav en tidig koppling till ingenjörutbildningarna. Mittuniversitetet har också varit framgångsrikt i att koppla samverkan till finansieringsmöjligheter och har, liksom Högskolan Väst och Högskolan i Halmstad en bredd med stark anknytning till lokala och regionala intressen. I Halmstad har län och kommuner stött högskolans framväxt, men också direkt påverkat utbildningsutbudet. Enligt Benner och Sörlin har däremot forskningen varit profilerad inom några få områden med stark koppling till näringslivsintressen.

Ett annat exempel är Mälardalens högskola, där utbildningen tidigt kom att präglas av efterfrågan på ingenjörer från regionens FoU-tunga näringsliv, och där en del av forskningsmiljöerna haft ett betydande inflöde av personal från näringslivet.³² Blekinge tekniska högskola skriver för sin del i sin årsredovisning 2015 att samverkan är en självklar del i forskningsverksamheten, inte ett separat åtagande, och att forskningen som bedrivs är tillämpad och stärker relevansen samt underlättar nyttiggörandet av kunskap till samhället.³³

Att utbildningarna vid de nya lärosätena ofta bedrivs i samverkan med den regionala offentliga sektorn och näringslivet visar bland annat den ranking av landets utbildningar på basis av deras samverkan, som Svenskt näringsliv initierade år 2014³⁴. På webbsajten *samverkamera.se* rankades landets utbildningar efter graden av samverkan. Av de femtio utbildningarna i topp gavs 44 av de nya lärosätena. Högskolan i Skövde, Högskolan Väst, Högskolan i Borås och Högskolan i Gävle hade flest utbildningar på 50-i-topplistan.

I forskningspropositionen 2016 önskar regeringen att samverkan ska ingå i underlaget för den prestationsbaserade resursfördelningen av basanslaget för forskning och utbildning på forskarnivå. Förväntningarna på de nya lärosätena uttrycks i Forskningspropositionen 2016: ”Högskolorna och de yngre universiteterna har ofta ett gott samarbete med näringslivet på lokal och regional nivå, inte minst basnäringarna,

---

30 Långsiktig utveckling av svenska lärosätens samverkan med det omgivande samhället. Effekter av forsknings- och innovationsfinansiärers insatser. Vinnova (Technopolis Group) 2015

31 Mats Benner och Sverker Sörlin (2015). Samverkansuppdraget i ett historiskt och institutionellt perspektiv, sid. 7.

32 Långsiktig utveckling av svenska lärosätens samverkan med det omgivande samhället. Effekter av forsknings- och innovationsfinansiärers insatser. Vinnova (Technopolis Group) 2015

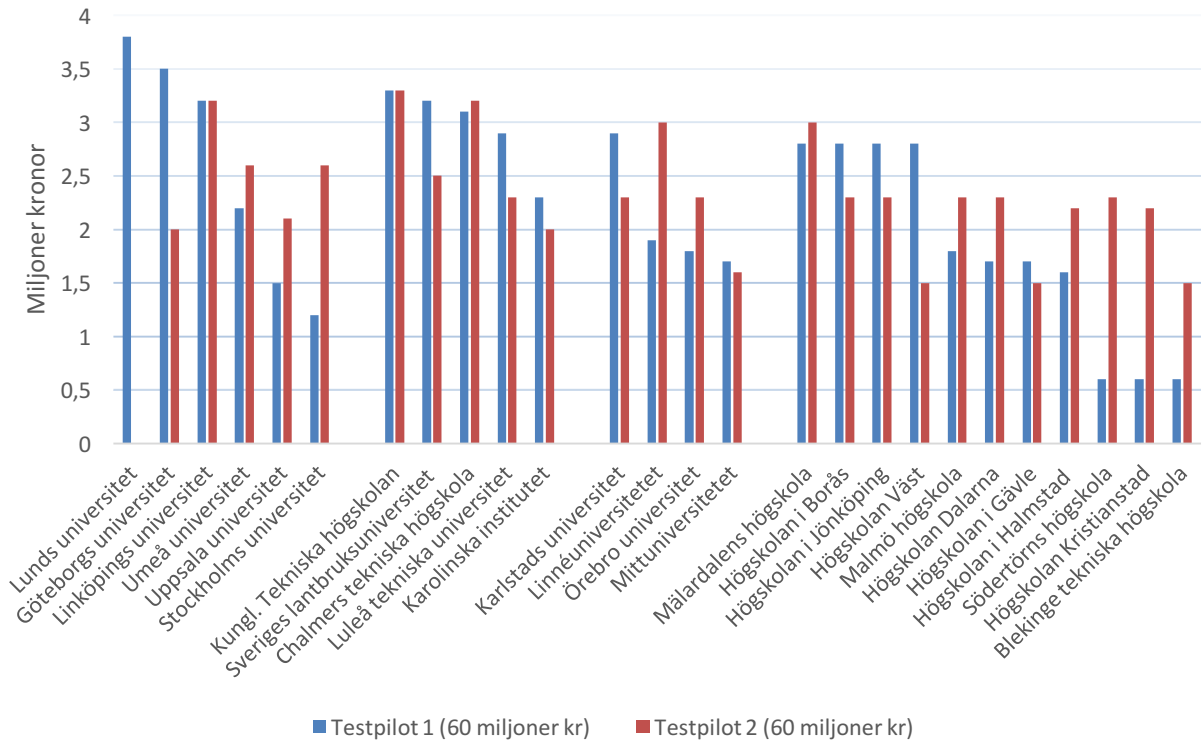
http://publictor.org/Langsiktig_utveckling_av_svenska_larosatens_samverkan_med_det_omgivande_samhallet/Titelsida

33 Årsredovisning 2015 Blekinge tekniska högskola, sid. 54.

34 Webbsajten www.samverkamera.se

och har ofta nära till tillämpning och kommersialisering. Forskning är en drivkraft för att i hela landet stärka samhällsbygget och har stor betydelse för utvecklingen av ett näringsliv som blir alltmer kunskapsbaserat".³⁵

Vinnova fick i forskningspropositionen 2012 uppdraget att utveckla en modell för hur samverkan ska kunna användas i beräkningen av resursfördelningen. Modellen har testats i två piloter, och slutsatsen är att det går att värdera lärosätenas samverkansarbete.³⁶

Figur 9. Fördelning av 60 miljoner kronor 2015 och 2016 i Vinnovas testpiloter för samverkan. Källa: Vinnova.

Figur 9 visar resultatet av fördelningen av medel avsatta för samverkan i Vinnovas två testpiloter, 60 miljoner kronor vardera. De nya universiteterna och högskolorna har över lag kommit väl ut. De har erhållit nästan lika stora medel som de etablerade universiteterna och fackuniversiteterna trots en betydligt lägre omsättning. Resultatet och utdelningen från Vinnovas testpiloter är dock ett för litet material för slutsatser om de olika lärosätenas samverkansfunktion.

Bedömningen, som gjorts av externa experter, har byggts på lärosätenas egna beskrivningar, intervjuer och enkäter till samverkansparter. I den första piloten bedömdes lärosätenas prestation och kvalitet i samverkan som avser de egna samverkansstrategierna, i den andra även involvering och resultat hos externa parter. Resultatet visar att de nya lärosätena som presterade bäst i testpilot 2, som innebar en bedömning (genom en enkätstudie) av de externa parternas resultat, var Linnéuniversitetet och Mälardalens högskola. I en mellankategori ligger Karlstads universitet, Örebro universitet, Högskolan i Borås, Högskolan i Jönköping, Malmö högskola, Högskolan Dalarna, Högskolan i Halmstad, Södertörns högskola och Högskolan Kristianstad.

³⁵ Regeringens proposition 2016/17:50, sid. 24.

³⁶ Vinnovas slutrapport: Evaluating the Role of HEIs' Interaction with Surrounding Society – Developmental Pilot in Sweden 2013-2016. Vinnova Report VR 2016:09

LÄROSÄTENAS PUBLICERINGSPROFIL

I flera forskningspolitiska propositioner har regeringen efterfrågat koncentration och profilering som ett medel för att nå excellent forskning och konkurrenskraft inom strategiskt viktiga områden.³⁷ I forskningspropositionen 2004 efterfrågades bland annat ökat samarbete mellan lärosätena liksom att lärosätena internt började arbeta med att omprioritera och profilera sin forskning. Samtidigt förväntades de avsätta särskilda medel till strategiska forskningsområden. Begreppet forskningsprofil är emellertid otydligt och har tolkats olika av olika lärosäten (Silander et al. 2014).

Forskningen vid de nya lärosätena förknippas ofta med strategisk profilering och koncentration av resurser. I Bilaga 1 har vi gjort ett försök att kortfattat beskriva lärosätenas forskningstygdpunkter, men som Silander et al. (2014) kommer fram till i sin analys, har inte alla lärosäten en organisation eller ett fördelningssystem som prioriterar profilområden och främjar strategisk finansiering av excellenta forskningsområden.

Danell (2014) har i en bibliometrisk studie visat på stora skillnader mellan de nya lärosätena när det gäller den andel av personalen som producerar vetenskapliga artiklar. Men lärosätenas genomsnittliga nivåer är inte indikativa för de mest aktiva författarnas produktivitet, och höga nivåer av författarproduktivitet observerades vid de flesta lärosäten, i synnerhet inom samhällsvetenskaperna. Ulf Sandström (2015) visar i en bibliometrisk analys att det knappast finns underlag att hävda att forskning med svagt citeringsgenomslag skulle vara koncentrerad till vissa lärosäten. Enligt en analys från Vetenskapsrådet (2015) är kostnaderna per vetenskaplig artikel och per citat något högre för högskolorna och de nya universiteten än för de övriga lärosäteskategorierna.³⁸

Publiceringsvolym, citeringsgenomslag och publiceringsprofil kan ge en bild av hur lärosätena profilerar sin forskning och vilken typ av forskning som premieras. Publiceringsvolym och citeringsgenomslag ingår som underlag till den prestationsbaserade modellen för forskningsfinansiering. De data som används i den här rapporten ingår i underlaget till den justerade modell för en bibliometrisk indikator som underlag för medelsfördelning som togs fram av Vetenskapsrådet i maj 2016³⁹, och som i sin tur bygger på data från Clarivates Analytics⁴⁰. För att illustrera publikationsprofilerna, dvs. hur de publicerade artiklarna fördelar sig över ämnesområdena (se Figur 13) har vi slagit samman de nio ämnesområdena i underlaget till tre breda områden: HS (humaniora och samhällsvetenskap), MH (medicin och hälsa) och NT (naturvetenskap och teknik).⁴¹

Publiceringsvolym

Samtliga lärosäten som ingår i de fyra lärosäteskategorierna i den här studien publicerade sammanlagt 53 150 vetenskapliga publikationer under fyraårsperioden 2012–2015. De nya lärosätena står för sammanlagt 4 423 vetenskapliga publikationer. Fördelningen av publikationer mellan lärosäteskategorierna visas i Figur 10.

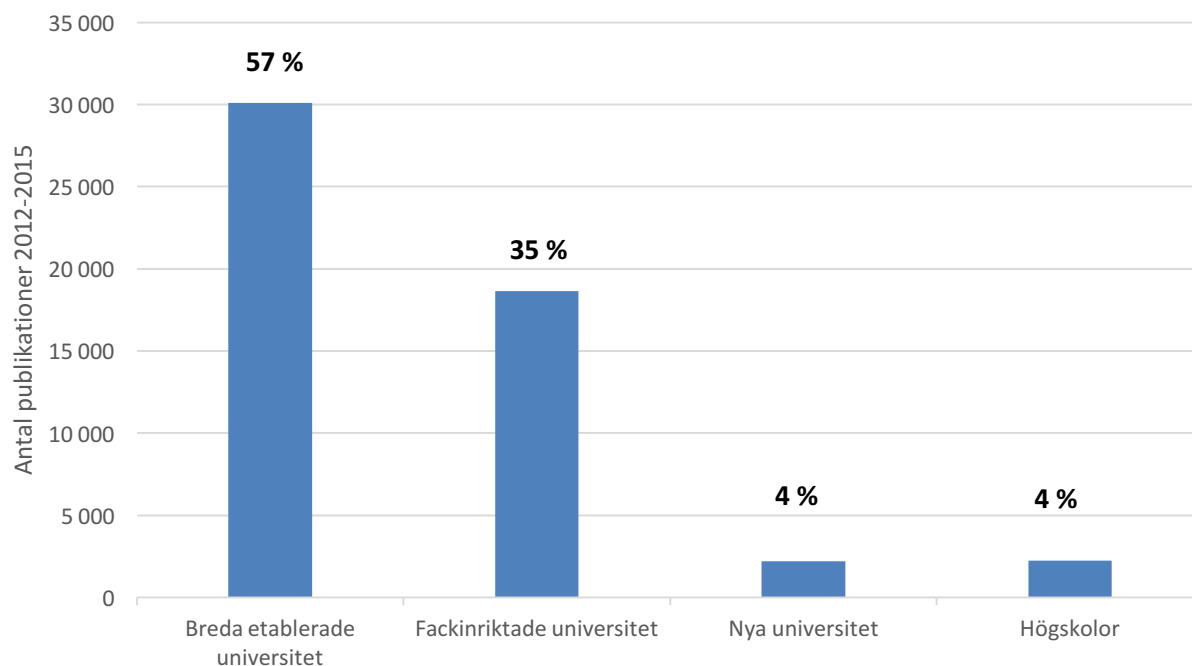
³⁷ Regeringens proposition 2004/05:80; Regeringens proposition 2008/09:50; Regeringens proposition 2012/13:30.

³⁸ Svensk vetenskaplig produktion och publiceringsmönster i ett internationellt perspektiv. Vetenskapsrådets rapporter 2015.

³⁹ Fördelning av forskningsresurser: bibliometriindikator:
<http://www.vr.se/omvetenskapsradet/fordelningavforskningsresurserbibliometriindikator.4.55b9d3b811f177315728000488.html>

⁴⁰ Vetenskapsrådets publikationsdatabas med data från Clarivate Analytics, (f.d. Thomson Reuters).

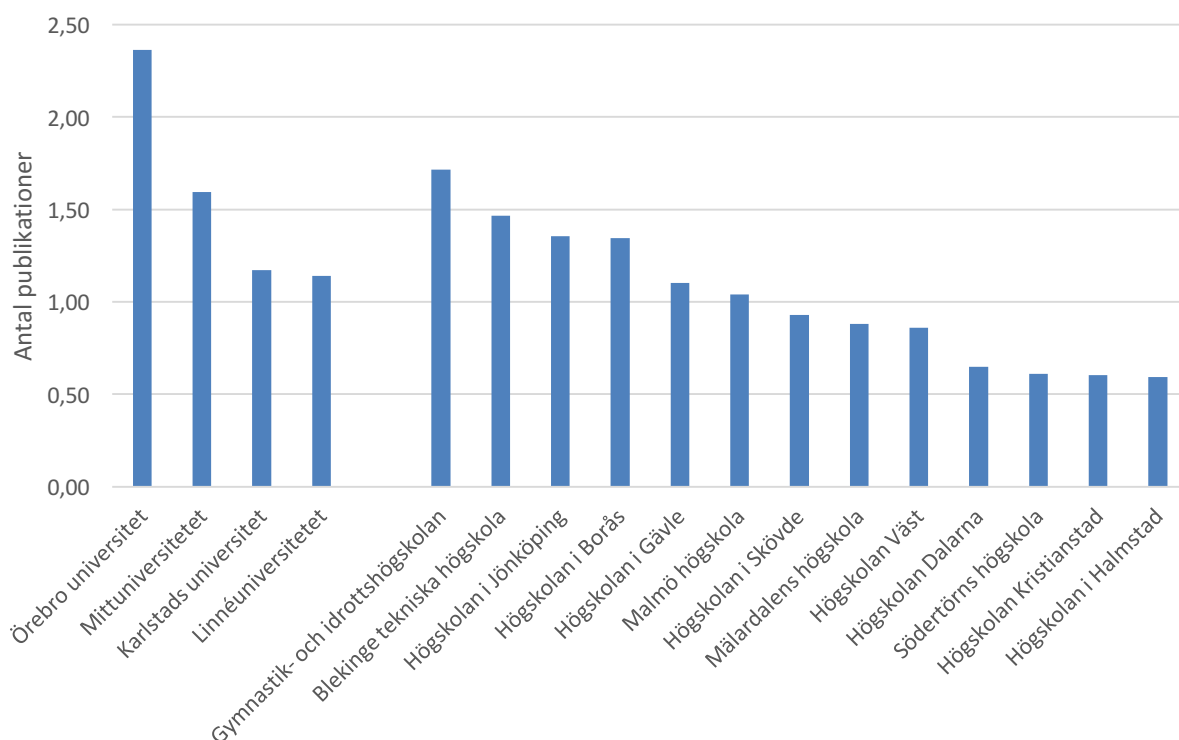
⁴¹ I förslaget indelas publikationerna i nio ämneskategorier: Biologi, Fysik, Geovetenskap, Humaniora, Kemi, Matematik, Medicin, Samhällsvetenskap och Teknik. Här har ämneskategorierna slagits samman till tre: Humaniora och samhällsvetenskap (HS); Medicin och Hälsa (MH); Naturvetenskap och teknik (NT). Data är tagna från Clarivate Analytics (f.d. Thomson Reuters), vilket innebär att antalet publikationer inom samhällsvetenskap och särskilt inom humaniora är underrepresenterade.

Figur 10. Antal publikationer 2012–2015. Handelshögskolan i Stockholm och Försvarshögskolan ingår inte i det bibliometriska underlaget. Data från Clarivate Analytics.

De breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten står tillsammans för 92 procent av lärosätenas samtliga publikationer under perioden, medan de nya universiteten tillsammans står för 4 procent och högskolorna för 4 procent. Enligt data i Forskningsbarometern 2016⁴² är det emellertid grupperna högskolor och nya universitet som har den största volymökningen: en årlig ökning av publikationsvolymen på drygt 8 procent under perioden 2002–2014, då också deras sammanlagda andel av den svenska artikelproduktionen ökade från 4 till 8 procent.

⁴² Forskningsbarometern 2016. Vetenskapsrådet: www.vr.se/Forskningsbarometern2016

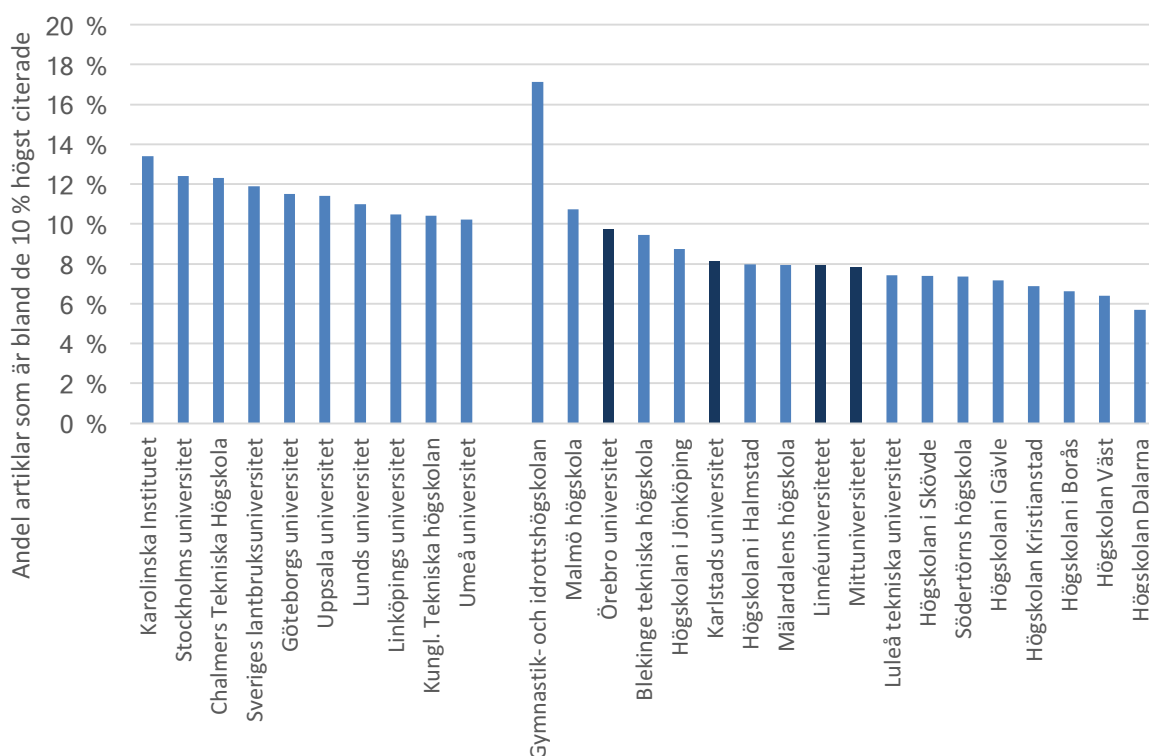
Figur 11. Nya lärosäten: antal publikationer under perioden 2012–2015, fördelade på antal forskande och undervisande personal med forskarexamen (medelvärde för 2012–2015). Data från Clarivate Analytics och UKÄ.

I figur 11 redovisas antalet artiklar per forskande och undervisande personal med forskarexamen vid de nya lärosätena. Forskare från Örebro universitet publicerade i genomsnitt flest artiklar med knappt 2,4 publikationer per forskare.

Av högskolorna ligger Gymnastik- och idrottshögskolan, Blekinge tekniska högskola, Högskolan i Jönköping och Högskolan i Borås högst, och når över Karlstads universitet och Linnéuniversitet när det gäller antal vetenskapliga publikationer per forskare.

Citeringsgenomslag

En allmänt använd indikator för forskningskvalitet är topp-10, dvs. andelen vetenskapliga publikationer som ligger bland de tio procent högst citerade artiklarna i världen (publikationsdatabasen) inom respektive ämnesområden.

Figur 12. Andelen av lärosätenas artiklar som ligger bland de tio procenten högst citerade av samtliga publikationer i databasen. De nya universiteten är utmärkta genom en mörkare färg på stapeln. Data från Clarivate Analytics.

De breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten når alla över världsgenomsnittet, dvs. mer än tio procent av deras publikationer ligger bland de tio procent mest citerade i databasen. Av de nya lärosätena är det endast Gymnastik- och idrottshögskolan⁴³ och Malmö högskola som når över tio procent-strecket.

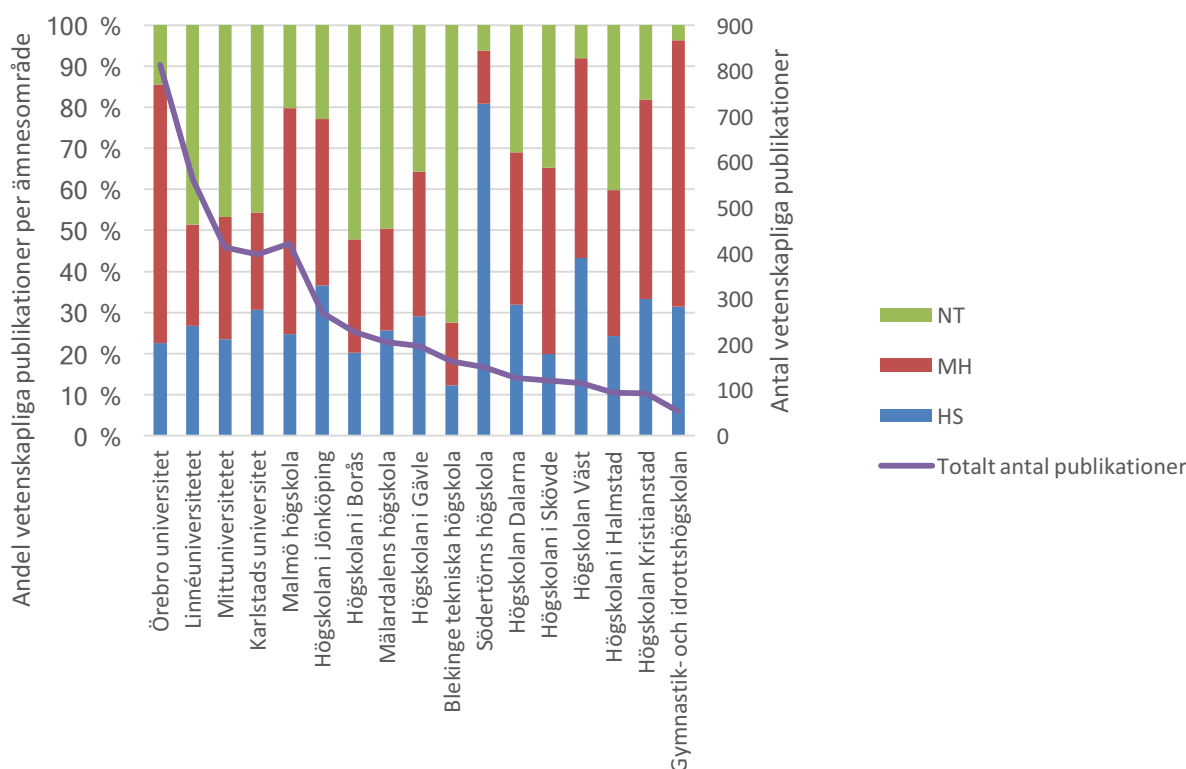
Ämnesprofil för publikationerna

De 4 423 vetenskapliga publikationer från de nya lärosätena för publiceringsåren 2012–2015 fördelar sig över lärosätena och ämnesområdena⁴⁴ som framgår av Figur 13. Försvarshögskolan ingår inte i det bibliometriska underlaget.

Örebro universitet har drygt 800 publikationer, betydligt fler än Linnéuniversitetet. Malmö högskola ligger lite högre än Karlstads universitet och Mittuniversitetet. Högskolan i Halmstad, Högskolan Kristianstad och Gymnastik- och idrottshögskolan har vardera mindre än hundra publikationer i databasen för fyraårsperioden.

⁴³ En förklaring kan vara ett relativt litet antal publikationer (54 artiklar över fyra år), vilket gör att enstaka högciterade artiklar får ett stort genomslag. Gymnastik- och idrottshögskolan har också ett aktivt forskningssamarbete med Karolinska institutet

⁴⁴ HS: Humaniora och Samhällsvetenskap; MH: Medicin; NT: Biologi, Fysik, Geovetenskap, Kemi, Matematik, Teknik

Figur 13. De nya lärosätena: publikationer (2012–2015) uppdelade på ämnesområdena HS, MH och NT. Försvarshögskolan ingår inte i underlaget. Data från Clarivate Analytics.

Figur 13 visar att Södertörns högskola har en utpräglad samhällsvetenskaplig profil, medan Blekinge tekniska högskola har en utpräglad naturvetenskaplig-teknisk profil. Samtliga nya lärosäten har vetenskaplig produktion inom området medicin och hälsa, men den medicinska profilen är mest framträdande vid Gymnastik- och idrottshögskolan och vid Örebro universitet. Örebro universitet är det enda av de nya lärosätena som har medicinskt vetenskapsområde.

De övriga högskolornas vetenskapliga publikation fördelar sig relativt jämn mellan ämnesområden, vilket antyder att de nya lärosätenas forskningsprofil avspeglar deras utbildningsprofil (lärarutbildning, vårdutbildning och ingenjörutbildning). Linnéuniversitetet, Mittuniversitetet och Karlstads universitet, samt Högskolan i Borås och Mälardalens högskola är relativt starka på naturvetenskap och teknik, medan Örebro universitet, Malmö högskola, Högskolan i Jönköping, Högskolan i Skövde, Högskolan Väst och Högskolan Kristianstad har en tyngdpunkt på publikationer inom medicin och hälsa.

DE NYA LÄROSÄTENA OCH VETENSKAPSRÅDET

Avsnittet om lärosätenas finansieringsprofiler (Figur 2 och 3) visar att offentliga forskningsstiftelser och övriga statliga myndigheter dominerar de externa intäkterna för forskning vid de nya lärosätena, medan de statliga forskningsråden sammantagna står för en mindre andel.

De nya lärosätena skiljer sig väsentligt från de breda etablerade universiteten i sina forskningsresurser och forskningsförutsättningar, i termer av både forskningsmedel och antal forskare. De externa intäkterna för forskning speglar också lärosätenas forskningsprofil och inriktning på samverkan med näringslivet.

Som extern finansiär spelar ändå de statliga forskningsråden en betydelsefull roll även för de nya lärosätena. För de nya universiteten (med undantag av Mittuniversitetet) och för t.ex. Högskolan i Halmstad och Högskolan Dalarna hör Vetenskapsrådet till de enskilt största externa finansiärerna⁴⁵. De statliga forskningsråden ses som prestigefulla forskningsfinansiärer. T.ex. Högskolan i Skövde har ställt upp målet att minst 15 procent av de externa medlen ska utgöras av medel från svenska forskningsfinansiärer med hög status. Dessa definieras som Vetenskapsrådet, Forte, Formas och Stiftelsen för Strategisk Forskning (SSF).⁴⁶

Andel av sökta och beviljade medel

I de följande avsnitten redovisas hur lärosätena sökt och beviljats forskningsmedel från Vetenskapsrådet. Vi har valt att genomgående använda de sammanlagda sökta och beviljade medlen för åttaårsperioden 2008–2015, för att få en bättre helhetsbild av i synnerhet de mindre lärosätena, där sökt och beviljat för de enskilda åren varierar stort. Totalt beviljades lärosätena i studien ca 34,8 miljarder kronor under åttaårsperioden 2008–2015. Uppgifterna är hämtade från Vetenskapsrådet.

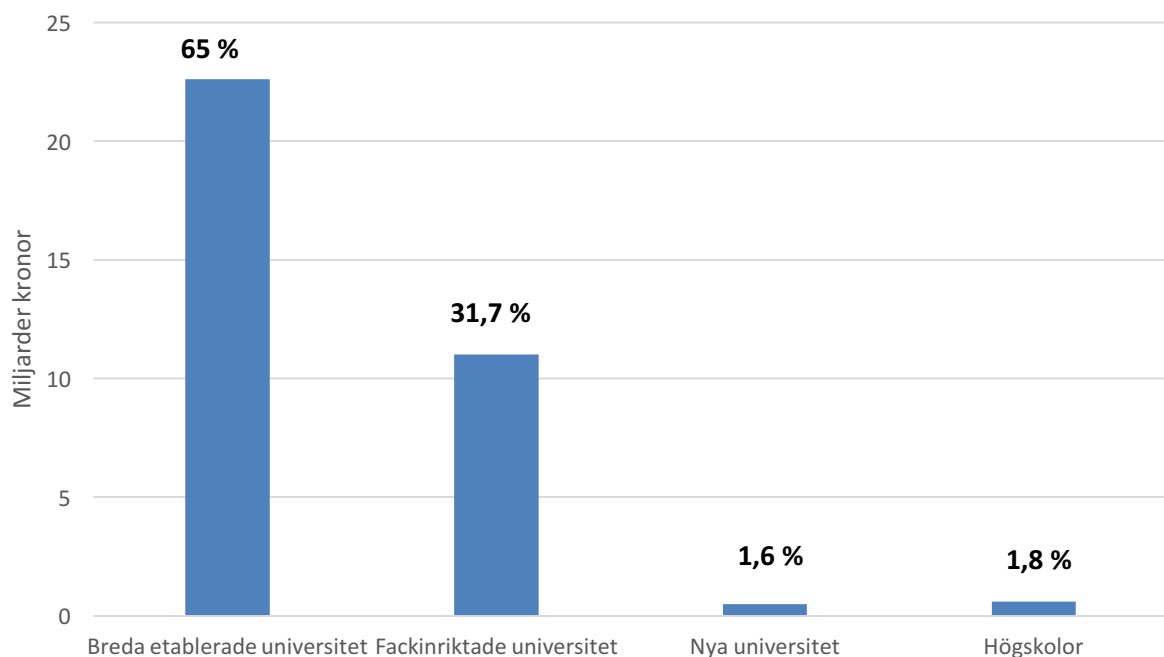
De nya lärosätena står för en liten andel av sökta och beviljade medel från Vetenskapsrådet

Från Vetenskapsrådets synpunkt sett är de nya lärosätena en liten aktör. I Vetenskapsrådets statistik över sökta och beviljade bidrag är dominansen stark för kategorierna breda etablerade universitet och fackinriktade universitet. De nya lärosätena står för endast 7,4 procent av sökta VR-bidrag (2008–2015) och för 3,4 procent av beviljade medel från Vetenskapsrådet under samma period.

---

⁴⁵ Lärosätenas årsredovisningar 2015

⁴⁶ Högskolan i Skövdes årsredovisning 2015

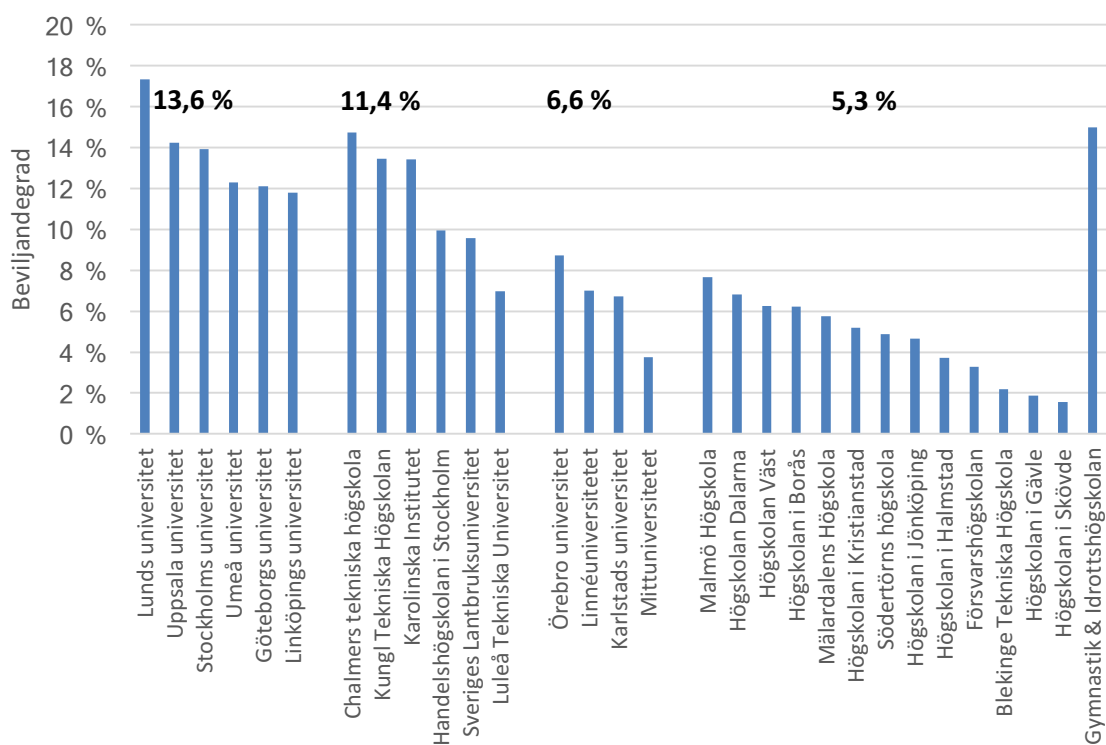

Figur 14. Beviljade bidrag från Vetenskapsrådet 2008–2015 (i miljarder kronor) fördelade på lärosäteskategorier. Källa: Vetenskapsrådet.

Figur 14 visar hur beviljade bidrag från Vetenskapsrådet fördelar sig mellan olika lärosäteskategorier. De breda etablerade lärosätena beviljas hela 65 procent av samtliga beviljade medel under perioden 2008–2015, medan de fackinriktade universiteten står för en knapp tredjedel (31,7 procent) av beviljade medel. De fyra nya universiteterna beviljades under hela perioden 1,6 procent av samtliga beviljade medel och kategorin högskolor beviljades 1,8 procent.

Beviljandegrad

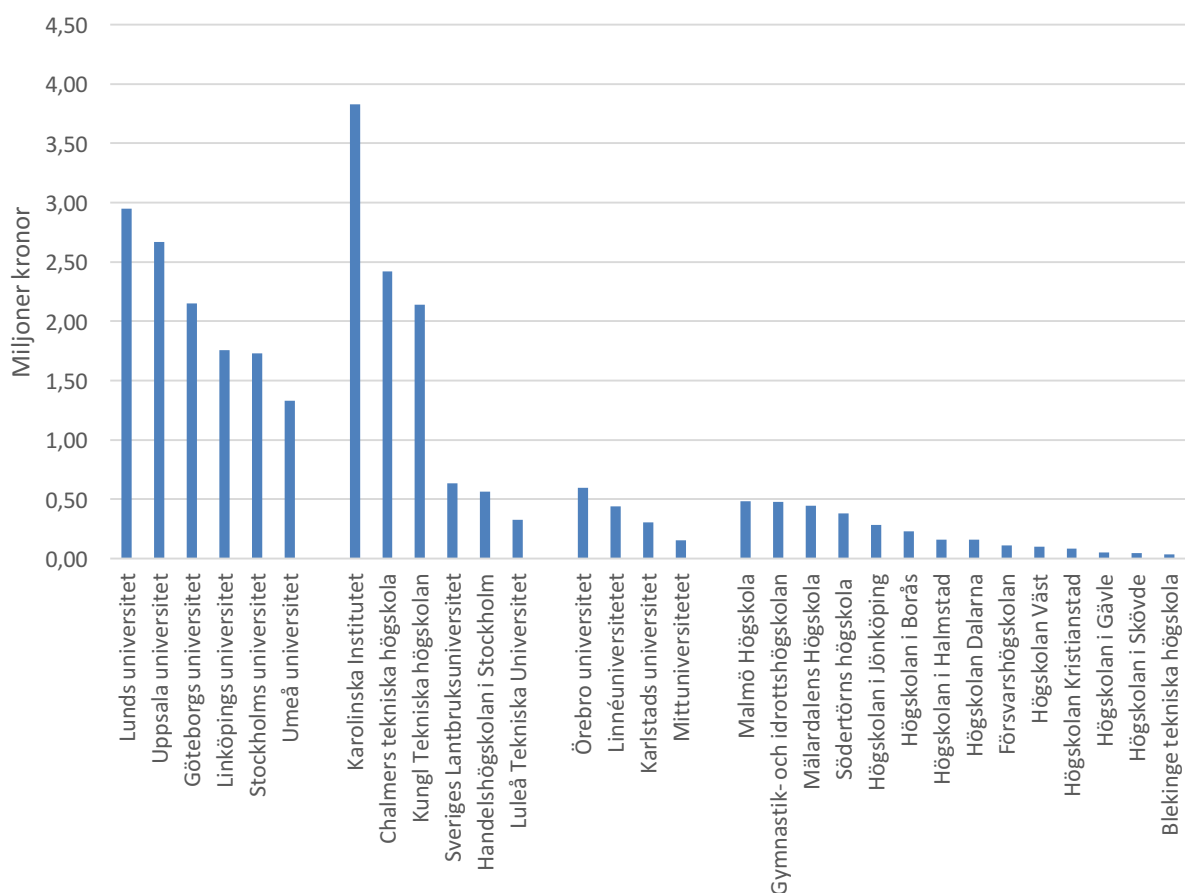
Medan fördelningen av beviljade bidrag visar dominansen för de breda etablerade och de fackinriktade universiteten, kan beviljandegraden direkt jämföras mellan lärosätena och lärosäteskategorierna. I genomsnitt är beviljandegraden för bidrag från Vetenskapsrådet 8 procent för samtliga lärosäten.

Figur 15. Lärosätenas beviljandegrad för bidrag från Vetenskapsrådet 2008–2015. Gymnastik- och idrottshögskolans beviljandegrad (15 %) inkluderar två beviljade ansökningar om forskarskola 2011 och 2013. Räknas de bort, blir beviljandegraden sju procent.

Av de nya universiteten har Örebro universitet den högsta beviljandegraden, som för övrigt också ligger över Luleå tekniska universitet. Mittuniversitetet har en jämförelsevis låg beviljandegrad. Malmö högskola och Högskolan Dalarna har den högsta beviljandegraden bland högskolorna.

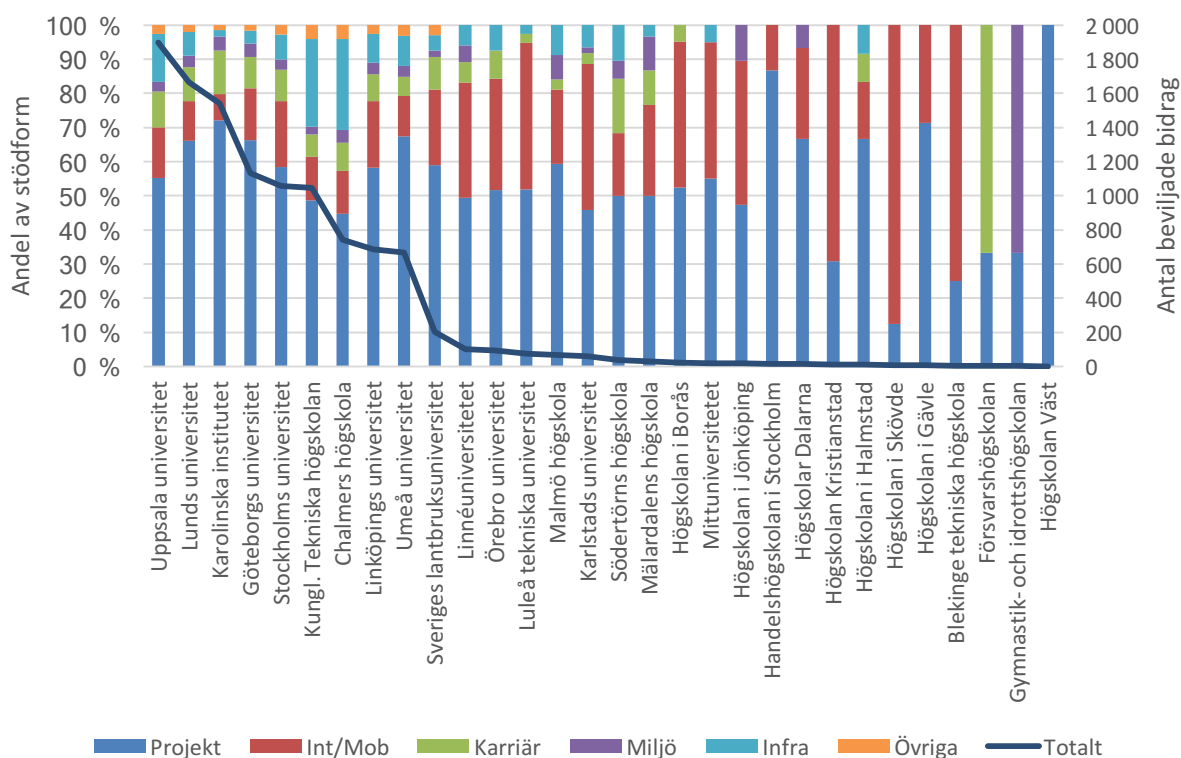

Figur 16. Samtliga lärosäten: totalt belopp beviljade bidrag från Vetenskapsrådet under perioden 2008–2015, i relation till antalet forskande och undervisande personal med forskarexamen vid respektive lärosäte (medelvärde för 2014–2015). Källa: Vetenskapsrådet och UKÄ.

I Figur 16 visas de totala beviljade beloppen i relation till antalet potentiella bidragssökande forskare. Medan de nya universiteten och några av högskolorna (Malmö högskola, Mälardalens högskola och Södertörns högskola) når upp till samma nivå som de mindre fackinriktade universiteten (Handelshögskolan och Luleå tekniska universitet), är steget till de breda etablerade universiteten och de större fackinriktade universiteten fortfarande betydligt.

Fördelning av beviljade medel enligt stödform

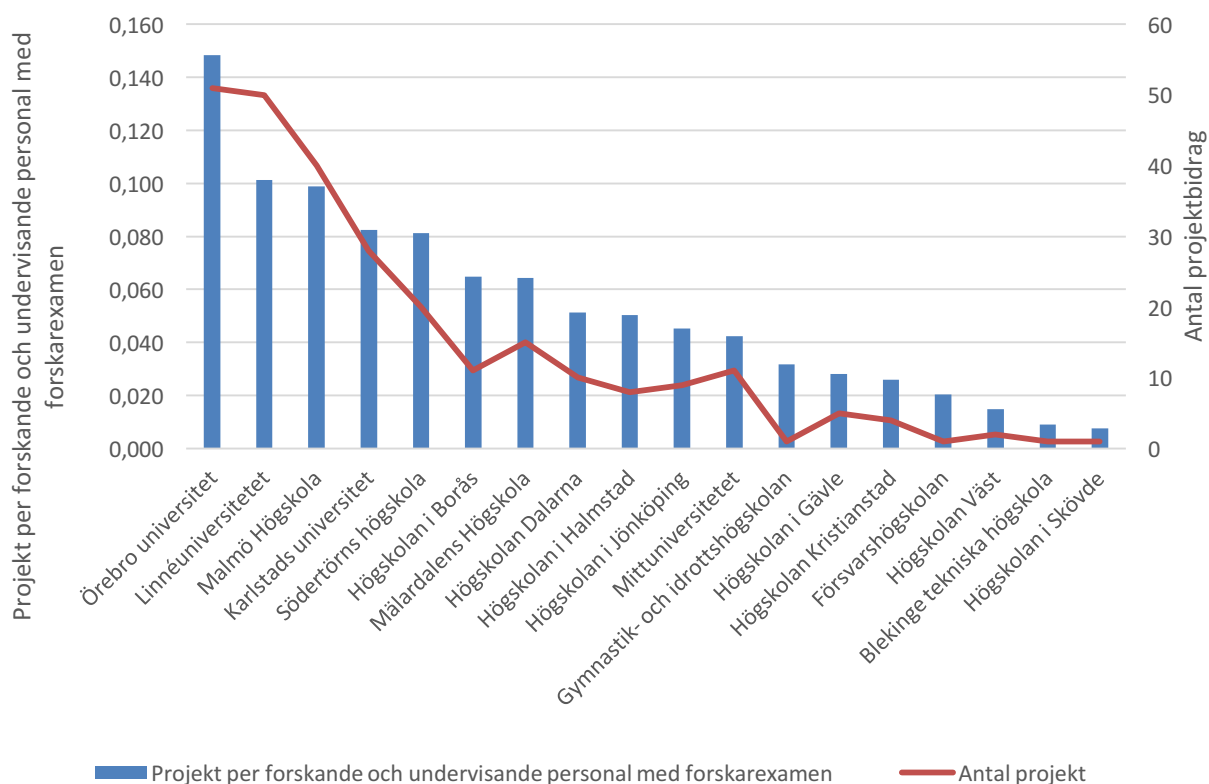
Om man ser till det totala antalet beviljade bidrag, sammanlagt 11 257 beviljade bidrag över perioden 2008–2015 över samtliga lärosäteskategorier, står de breda etablerade universiteten för 63 procent, de fackinriktade universiteten för 32 procent, de nya universiteten för 3 procent och högskolorna för 2 procent. Spannet sträcker sig från närmare 2 000 bidrag som gått till Uppsala universitet till två bidrag till Högskolan Väst.

Figur 17. Samtliga lärosäten: antal beviljade bidrag från Vetenskapsrådet under perioden 2008–2015 fördelade på lärosäte och stödform.

Figur 17 visar hur det totala antalet beviljade bidrag fördelar sig över lärosätena och Vetenskapsrådets stödformer. Fördelningen av antal bidrag motsvarar i stort sett fördelningen av totalt beviljade medel (jämför Figur 19). Figur 17 visar också att projektbidragen är den dominerande stödformen för de flesta lärosäten, men att stödformen internationell samverkan/mobilitetsstöd (konferensbidrag, gästprofessorer och resebidrag) står för en relativt sett större andel av de beviljade bidragen till de nya lärosätena.

De två miljöstöden som beviljats Gymnastik- och idrottshögskolan avser forskarskolor och utgör en stor andel av de bidrag som beviljats högskolan.

Figur 18. Nya lärosäten: antal beviljade forskningsprojekt från Vetenskapsrådet (2008–2015) per antal forskande och undervisande personal med forskarexamen (medelvärde för åren 2012–2015).

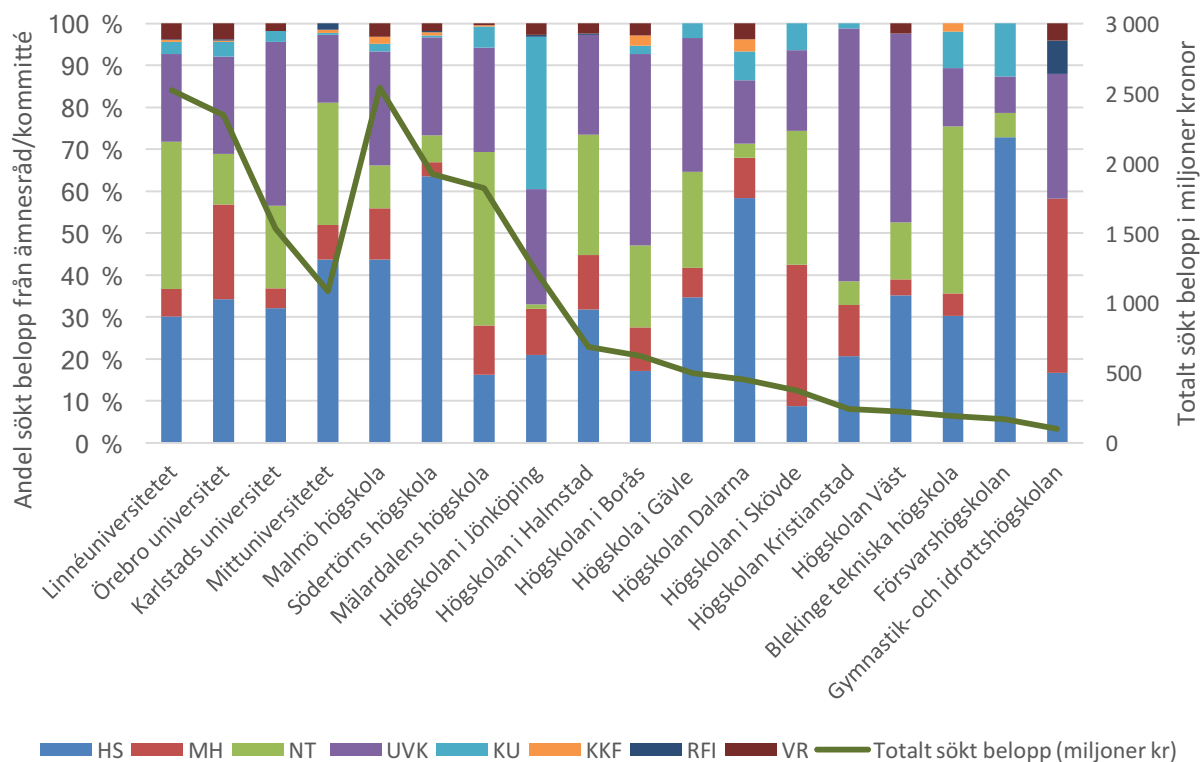
Av de nya universiteten har Örebro universitet den bästa utdelningen när det gäller antal beviljade forskningsprojekt per forskande och undervisande personal med forskarexamen. Linnéuniversitetet har beviljats ungefär lika många projekt, men har ett högre antal personer med forskarexamen i sin personal. Malmö högskola har beviljats ett större antal projekt per forskare än Karlstads universitet, medan Mittuniversitetet ligger efter ett antal högskolor när det gäller beviljade projekt per forskare.

De breda etablerade universiteten och de fackinriktade universiteten, med undantag av Handelshögskolan i Stockholm, Sveriges lantbruksuniversitet och Luleå tekniska universitet, har beviljats betydligt fler forskningsprojekt per forskande och undervisande personal med forskarexamen än lärosätena i kategorierna nya universitet och högskolor. Vid till exempel Uppsala universitet och Lunds universitet har varannan person inom den forskande och undervisande personalen haft ett projektbidrag från Vetenskapsrådet inom perioden 2008–2015, medan motsvarande värde för Linnéuniversitetet och Malmö högskola är var tionde person.

Sökta och beviljade medel från Vetenskapsrådet enligt ämnesområde (ämnesråd och kommittéer)

En jämförelse av hur sökta och beviljade bidrag från Vetenskapsrådet fördelar sig mellan ämnesområdena – i detta fall representerat av det ämnesråd eller kommitté där lärosätena sökt och beviljats bidrag – ger en tydligare bild av relationen mellan lärosätenas forskningsprofil och deras framgångar i att söka externa medel från Vetenskapsrådet.

I Figur 13 visades lärosätens publiceringsprofiler, vetenskapliga publikationer uppdelade på ämneskategorierna HS (humaniora och samhällsvetenskap), MH (medicin och hälsa) samt NT (naturvetenskap och teknik). Ämnesprofilen för publikationer kan jämföras med ett mer indirekt sätt att beskriva lärosätens forskningsprofil: hur bidragen som lärosätets forskare söker från Vetenskapsrådet fördelar sig över ämnesområdena (i det här fallet ämnesområdena för Vetenskapsrådets olika ämnesråd och kommittéer). Vi jämför här sökprofilen (Figur 19) med motsvarande beviljningsprofil, det vill säga hur de beviljade medlen för de enskilda lärosätena fördelar sig över ämnesområdena (beviljande ämnesråd/kommitté) (Figur 20).

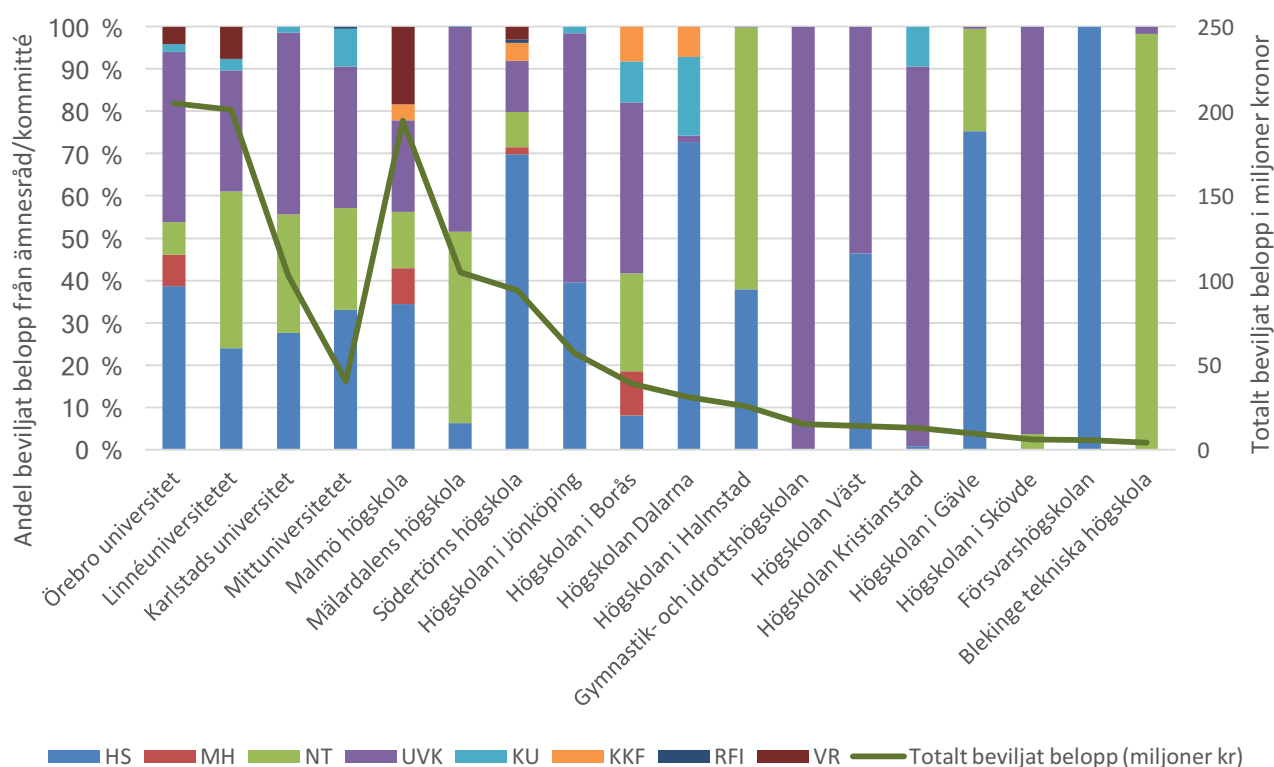

Figur 19. Nya lärosäten: sökta belopp från Vetenskapsrådet (2008–2015) fördelade på ämnesråd/kommitté där bidragen sökts. Källa: Vetenskapsrådet.

När det gäller totala sökta belopp ligger Linnéuniversitetet och Örebro universitet betydligt högre än Karlstads universitet och Mittuniversitetet. Forskarna vid Malmö högskola, Södertörn högskola och Mälardalens högskola är också flitiga med att söka forskningsbidrag från Vetenskapsrådet – Malmö högskola ligger här lika högt som Linnéuniversitetet och Örebro universitet.

Ämnesprofilerna för sökta bidrag speglar utbildningarna vid de nya lärosätena. Sökta bidrag inom humaniora-samhällsvetenskap och utbildningsvetenskap utgör en betydande andel av de flesta lärosätens profil, avsevärt större än motsvarande andel för de etablerade universiteten. Men det är värt att notera att de flesta lärosäten söker forskningsbidrag också inom naturvetenskap och teknik och inom medicin och hälsa, vilket förmodligen speglar forskning kopplad till lärosätens ingenjörsutbildningar och vårdutbildningar.

Linnéuniversitetet, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola och Blekinge tekniska högskola har en relativt stor andel naturvetenskap och teknik i sin sökprofil, medan Södertörns högskola, Högskolan Dalarna och Försvarshögskolan inte oväntat söker mest inom humaniora och samhällsvetenskap.

Figur 20. Nya lärosäten: beviljade belopp från Vetenskapsrådet (2008–2015) fördelade på beviljande ämnesråd/kommitté.

Ett fåtal av de nya lärosätena – Örebro universitet, Malmö högskola och Högskolan i Borås – har erhållit mer än marginella bidrag från Ämnesrådet för medicin och hälsa (MH), medan beviljningarna från Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap (HS), samt Utbildningsvetenskapliga kommittén (UVK) dominerar bilden av beviljade medel. Gymnastik- och idrottshögskolan, Högskolan Kristianstad och Högskolan i Gävle har beviljats i stort sett alla sina forskningsmedel från UVK, medan Linnéuniversitetet, Mälardalens högskola, Högskolan i Halmstad och Blekinge tekniska högskola har varit relativt framgångsrika inom NT, vilket också rätt väl speglar deras sökprofil.

SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Vetenskapsrådets roll i forskningssystemet är att finansiera grundforskning av högsta vetenskaplig kvalitet. I det svenska forskningssystemet har samtliga lärosäten uppdraget att tillhandahålla utbildningar och bedriva forskning. Vi har i den här rapporten försökt ge en kort och översiktlig bild av utvecklingen för två lärosäteskategorier – högskolorna och de nya universiteten – när det gäller förutsättningar för forskning i excellensklass och i konkurrens om externa forskningsmedel. Vår avsikt har varit att belysa villkoren för forskning inom de nya lärosätena och hur faktorer som utbildningsuppdrag, forskningsprofilering och inriktning mot näringslivet påverkar lärosätenas intresse och möjligheter att söka externa forskningsmedel från statliga forskningsfinansiärer som Vetenskapsrådet.

När de nya lärosätena etablerades, de flesta genom Högskolereformen 1977, var syftet ett nytt system för utbildning, som ett svar på behovet av utbildad arbetskraft inom dels utbildnings- och vårdsektorn, dels det lokala näringslivet. De politiska förväntningar på de nya lärosätena har varierat, men vi ser nu en ökad tonvikt på forskning, där forskningsverksamheten vid högskolorna och de nya universiteten tävlar på samma villkor – genom publicering, citeringsgenomslag och externa forskningsbidrag – som de etablerade lärosätena om forskningsmedel, som i sin tur ska bidra till deras ”karriär” som lärosäten. I den senaste budget- och forskningspropositionen garanteras dock mer forskningsmedel i form av direkta anslag till dessa lärosäten.

Även om de nya lärosätenas forskningsförutsättningar, i termer av intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå, personalvolym och publiceringsvolym, markant skiljer sig från de breda etablerade och de fackinriktade universiteten, är utvecklingen av forskningen stark inom flera av lärosätena. Kraven på en starkare koppling mellan utbildning och forskning, som lyfts fram i forskningspropositionen 2016, innebär både en möjlighet och en utmaning för de nya lärosätena, med sina tunga utbildningsåligganden.

Samtidigt ska samverkan med det omgivande samhället premieras. De nya lärosätena har ofta varit framgångsrika när det gäller samverkan men detta har på vissa håll lett till en stark forskningsprofilering. Detta påverkar i sin tur både publicering och möjligheterna till extern finansiering. Önskemål om ökad profilering av lärosätenas forskning har också framförts i flera propositioner. Samtidigt står en ökad profilering av forskningen delvis i konflikt med kraven på en starkare koppling mellan utbildning och forskning. Detta blir särskilt tydligt för de nya lärosätena vars utbildningsuppdrag bygger på regionernas behov av utbildad arbetskraft inom bland annat vård och skola.

I vår kartläggning av de nya lärosätena i det svenska forskningssystemet framgår att en liten del av Vetenskapsrådets forskningsmedel går till de nya lärosätena. Vid de traditionella universiteten i Lund och Uppsala har till exempel varannan forskare haft ett projektbidrag från Vetenskapsrådet under den studerade åttaårsperioden, medan motsvarande andel är endast en av tio forskare vid Linnéuniversitet och Malmö högskola. De nya lärosätenas forskningsprofil, så som den speglas av publikationer och sökta bidrag från Vetenskapsrådet, skiljer sig i flera fall från lärosätenas beviljningar från Vetenskapsrådet, kanaliserade genom de olika ämnesområdena/ämnesråden och kommittéerna.

För att bättre förstå lärosätenas ambition och inställning när det gäller arbetsfördelningen mellan olika typer av lärosäten, förhållandet mellan grundforskning och forskning anpassad till näringslivets behov, samt behovet av bidrag från olika externa finansiärer, krävs en fortsatt diskussion och dialog mellan lärosätena och de externa finansiärerna.

REFERENSLISTA

- Andrén, C-G. (2013): Visioner, vägval och verkligheter: Svenska universitetens utveckling efter 1940. Riksbankens Jubileumsfond 2013
- Benner, M. och Sörlin, S. (2015). *Samverkansuppgiften i ett historiskt och institutionellt perspektiv*. Vinnova Analys 2015:2
- Benner, M. och Sandström, M. (2016). *Framtidens universitetslandskap. Några reformbehov*. I: Sveriges entreprenöriella ekosystem – Företag, akademi, politik (kapitel 13; red. Maureen McKelvey och Olof Zaring). Esbri 2016. http://www.esbri.se/pdf/ekosystemet/Kap_13.pdf
- Benner, M., Stensaker, B. och Unemar Öst, I. (2010). *Universitets- och högskolepolitiken. Avsikter och konsekvenser för de nya lärosätena*. Rapport augusti 2010.
- Danell, R. (2014). *Starka forskare och starka forskningsmiljöer vid nya universitet och högskolor*. KK-stiftelsen. <http://www.kks.se/om/Lists/Publikationer/Attachments/188/Danell%202014.pdf>
- IVA Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (2017). Fyra lärosäten, fyra roller? IVA-projektet Utsiktsplats forskning. Rapport IVA-R 505.
- KK-stiftelsen (Damvad Analytics) (2016). *Stora koncerners samverkan med Sveriges nya lärosäten*. KK-stiftelsen. <http://www.kks.se/om/SiteAssets/Lists/Publikationer/EditForm/Stora%20koncerners%20samverkan%20med%20Sveriges%20nya%20l%C3%A4ros%C3%A4ten.pdf>
- Sandström, M.(2016). *De nya lärosätenas roll i kunskapsekonomin*. Debattartikel, KK-stiftelsens nyhetsarkiv 2016-04-14. <http://www.kks.se/om/Nyhetsarkiv/De%20nya%20l%C3%A4ros%C3%A4tenas%20roll%20i%20kunskapsekonomin.aspx>
- Sandström, U. (2015). *Är forskning med svagt genomslag koncentrerad till vissa lärosäten?* En rapport till KK-stiftelsen, 16 mars 2015 (version 4). <http://www.kks.se/om/SiteAssets/Lists/Publikationer/EditForm/%C3%84r%20forskning%20med%20svagt%20genomslag%20koncentrerad%20till%20vissa%20l%C3%A4ros%C3%A4ten%20Ulf%20Sandstr%C3%B6m.pdf>
- Silander, C., Haake, U. och Lindberg, L. (2014). *Intern organisation och styrning av forskningens profilering och finansiering. En studie av svenska högskolor och nya universitet*. KK-stiftelsen 2014.
- UKÄ (2017). *Forskningsfinansieringen vid svenska universitet och högskolor. Intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå 2005–2015*. UKÄ rapport 2017:1.
- Vetenskapsrådet (2015a). *Forskningens framtid! Svensk vetenskaplig produktion och publiceringsmönster i ett internationellt perspektiv*. Vetenskapsrådets rapporter 2015.
- Vetenskapsrådet (2015b). *Forskningens framtid! Reformen inom forskning och forskarutbildning 1990-2014*. Vetenskapsrådet rapporter 2015.
- Vetenskapsrådet (2016 a). *Rekrytering av forskare och lärare med doktorsexamen vid svenska lärosäten. En strukturell analys av lärosätenas rekrytering – internt, nationellt och internationellt*. Vetenskapsrådet.
- Vetenskapsrådet (2016 b). *Svenskt publiceringssamarbete i ett globalt perspektiv*. Vetenskapsrådet. _
- Vinnova (Technopolis Group) (2015). *Långsiktig utveckling av svenska lärosätens samverkan med det omgivande samhället. Effekter av forsknings- och innovationsfinansiärers insatser*. Vinnova 2015.

BILAGA 1: EN KORT BESKRIVNING AV DE NYA LÄROSÄTENA I RAPPORTEN⁴⁷

Karlstads universitet (KaU) – Högskolan i Karlstad bildades den 1 juli 1977 och blev Karlstads universitet från och med 1 januari 1999. Under senare tid har man satsat 20 procent av forskningsanslaget på excellenta och starka forskningsmiljöer. Miljöerna har fått stöd från bland annat KK-stiftelsen och EU:s ramprogram. All forskning bedrivs i nära samarbete med andra samhällsaktörer. Karlstads universitet omfattar en handelshögskola, lärarutbildning, musikskola och utbildningar inom hälsovård. År 2015 uppgick andelen externa bidrag till 39 procent av forskningsintäkterna. De enskilt största externa finansiärerna var KK-stiftelsen, EU, Landstinget i Värmland/Region Värmland, Vetenskapsrådet och Vinnova.

Linnéuniversitetet (LNU) bildades 2010 genom en sammanslagning av Högskolan i Kalmar och Växjö universitet. Forskning och utbildning bedrivs fortfarande i båda städerna. I Växjö är fokus på humaniora och samhällsvetenskap, liksom forskning med koppling till skog och trä. Kalmar med sin närhet till kusten och Östersjön har fokus på forskning inom naturvetenskap. I Kalmar verkar Sjöfartshögskolan. Linnéuniversitetet har lärarutbildning, journalistutbildning, polisutbildning och flera inriktningar inom IT och naturvetenskap. Linnéuniversitetet leder ett innovations- och designdrivet kompetenscentrum för näringsliv, akademi och samhälle i samverkan. I samverkan med olika företag startade Linnéuniversitetet år 2015 också en företagsforskarskola för svensk uppdragsarkeologi. Andelen externa forskningsbidrag uppgick 2015 till 40 procent. Vetenskapsrådet, KK-stiftelsen och Familjen Kamprads stiftelse är de största enskilda externa finansiärerna, före Formas och Vinnova.

Mittuniversitetet (MiU) – Mitthögskolan i Sundsvall och Östersund blev Mittuniversitetet den 1 januari 2005. Mittuniversitetet har koncentrerat sina resurser till nio branschnära profilområden, varav de fyra första ses som starkast och mest etablerade: Skogen som resurs, Industriell IT och digitala tjänster, Hälsa, idrott och sportteknologi, Turism och upplevelser, Entreprenörskap och företagsutveckling, Bank, försäkring och pension, Medier och kommunikation, Lärande, bildning och kulturarv, Risk och kris. Mittuniversitetet har bland annat lärarutbildning, sjuksköterskeutbildning och flera inriktningar för ingenjörer. Inom universitetets profilområden bedrivs samverkan med bland annat skogsnäringen och processindustrin, samt vinteridrott och turism. Andelen externa forskningsmedel uppgick 2015 till 36 procent. Mittuniversitetet erhöll forskningsbidrag från KK-stiftelsen och EU, medan bidragen från forskningsråden var mer begränsade. Mittuniversitetet förklarar detta med att universitetets profil är mer inriktad mot tillämpad forskning än mot traditionell ämnesbaserad grundforskning och med att tidigare tillgång på andra medel medfört att ansökningar till forskningsråden inte har prioriterats.

Örebro universitet (ORU) – I samband med högskolereformen år 1977 bildades Högskolan i Örebro som sedan fick universitetsstatus den 1 januari 1999 och blev Örebro universitet. Örebro universitet bedriver forskning inom 36 olika ämnen, fördelade över humaniora och socialvetenskap, medicin och hälsa samt naturvetenskap och teknik. Örebro universitet har bland annat läkarutbildning, lärarutbildning, ingenjörutbildning och utbildning inom flera samhällsvetenskapliga ämnen. År 2010 fick Örebro universitet examinationsrätt även för läkare.

Malmö högskola (MaH) inrättades 1 juli 1998. I juni 2016 beslutades att högskolan ska få universitetsstatus år 2018. Forskningen vid Malmö högskola har en tyngdpunkt på samhällsvetenskaplig och medicinsk forskning. Bland annat bedrivs forskning inom klinisk odontologi, hälsa, vård och välfärd, biofilmer och biologiska gränssytor, datavetenskap, utbildningsvetenskap, urbana studier, migration och idrottsvetenskap. I dag har Malmö högskola en bred utbildningsportfölj, vars bas ursprungligen var tandläkar- och sjuksköterskeutbildningar. Malmö har också en av de större lärarutbildningarna i landet. Högskolan har rätt att

---

⁴⁷ Uppgifterna är huvudsakligen tagna från lärosätenas webbsidor och årsredovisningar. Beskrivningarna syftar inte till att vara heltäckande.

utfärda forskarexamen inom flera av sina starka forskningsområden: området odontologi, området biomedicinsk vetenskap, området hälsa, vård och välfärd, området nya medier, offentligheter och gestaltungsformer, området idrottsvetenskap, området utbildningsvetenskap samt inom området migration, urbanisering och samhällsomvandling.

Högskolan i Gävle (HiG) – Högskolan i Gävle/Sandviken inrättas 1 juli 1977 och bytte namn till Högskolan i Gävle 1998. Högskolans övergripande forskningsprofiler är byggd miljö och hälsofrämjande arbetsliv. Viktiga delar inom dessa är samhällsbyggnad, med inriktning mot hållbar byggd miljö, samt belastningsskador, med syfte att förebygga arbetsrelaterade skador. Högskolan i Gävle utbildar bland annat sjuksköterskor, ingenjörer, ekonomer och lärare inom sina tre akademier: hälsa och arbetsliv, teknik och miljö samt utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle har rätt att utfärda forskarexamen inom området byggd miljö och inom området hälsofrämjande arbetsliv. Högskolan har samverkansavtal finns med bland andra Volvo CE, Atlas Copco, Saab, Syntronic och Sandvik. De externa intäkterna för forskning uppgick 2015 till 42 miljoner kronor, vilket motsvarar 29 procent av forskningsintäkterna. Större externa finansiärer var KK-stiftelsen, Vinnova, RJ och Forte.

Högskolan i Skövde (HS) bildades 1977. Forskningen på Högskolan delas in i fem forskningsspecialiseringar: Framtidens företagande, Hälsa och lärande, Informationsteknologi, Systembiologi och Virtual Engineering. Utbildningar ges bl.a. inom hälsa (sjuksköterskeutbildning), informationsteknologi och ekonomi. Högskolan i Skövde har rätt att utfärda forskarexamen inom området informationsteknologi. Högskolans intäkter för forskning år 2015 bestod till 63,3 procent av externa medel. Den avgjort största enskilda finansiären var KK-stiftelsen, följd av Vinnova.

Högskolan i Halmstad (HH) grundades 1983. Högskolan bedriver utbildning och forskning inom ett brett fält, men tre profilområden är extra starka; Innovationsvetenskap, Informationsteknologi samt Hälsa och livsstil. Högskolan är – som ett av fyra lärosäten i Sverige – utsedd till så kallad KK-miljö. Högskolan i Halmstad utbildar bl.a. lärare, sjuksköterskor och ingenjörer med olika inriktningar, och har rätt att utfärda forskarexamen inom området informationsteknologi, området innovationsvetenskap och inom området hälsa och livsstil. Högskolan i Halmstad betonar samverkan med näringslivet, regionen och andra universitet. Under 2015 invigdes t.ex. Elektronikcentrum i Halmstad, där både Högskolan och näringslivet i regionen investerar. Högskolans tre största externa finansiärer under 2015 var KK-stiftelsen, Vinnova och Vetenskapsrådet. De externa intäkterna för forskning utgjorde 53,8 procent.

Högskolan i Borås (HB) bildades i samband med högskoleformen 1977 och har sitt ursprung i den textila näringen, i det textila kulturarvet och i bibliotekarieutbildningen. Högskolan bedriver forskning inom sex områden; Biblioteks- och informationsvetenskap, Handel och IT, Människan i vården, Lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet, Resursåtervinning samt Textil och mode. Högskolan i Borås omfattar Bibliotekshögskolan och Textilhögskolan men ger också utbildning för lärare och sjuksköterskor. Högskolan i Borås har forskarexamensrätt inom området biblioteks- och informationsvetenskap, området människan i vården, området resursåtervinning och inom området textil och mode (konstnärlig doktorsexamen).

Högskolan i Jönköping (HJ) – Jönköping University (JU) bildades i samband med högskoleformen 1977. Högskolan ombildades till stiftelsehögskola av regeringen 1994 och består av fyra fackhögskolor: Hälsohögskolan, Högskolan för lärande och kommunikation, Jönköping International Business School och Tekniska Högskolan som alla bedriver forskning inom ett antal utvalda områden. Högskolan kommer från och med 2017 att vara en s.k. KK-miljö. Högskolan i Jönköping utbildar sjuksköterskor, lärare, ekonomer och högskoleingenjörer inom bl.a. byggt teknik och datateknik. Högskolan har rätt att utfärda forskarexamen inom humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde, utom i statsvetenskap samt inom området industriell produktframtagning. I samverkan med Region Jönköpings driver högskolan ett samarbetsprogram med inriktning mot näringslivet. Andelen externa bidrag för forskning uppgick år 2015 till 58 procent, med externa bidragsgivare som KK-stiftelsen, Vinnova, Rymdstyrelsen, Vetenskapsrådet och Forte.

Högskolan Dalarna (HDa) bildades 1977 och återfinns både i Falun och i Borlänge. Högskolan har sex så kallade forskningsprofiler: Energi, skog och byggd miljö, Hälsa och välfärd, Komplexa system – mikrodataanalys, Interkulturella studier, Stålförning och ytteknik samt Utbildning och lärande. Högskolan

Dalarna utbildar bl.a. sjuksköterskor, lärare och högskoleingenjörer med olika inriktningar och har rätt att utfärda forskarexamen inom området mikrodataanalys. Högskolan Dalarna samverkar med det regionala näringslivet till exempel inom ett Energikompetenscentrum och inom ramen för Stålintustrins forskarskola. Andelen externa intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå var 48 procent år 2015. Industrins andel var 13 procent, medan statliga externa bidragsgivare stod för 40 procent. De enskilt största statliga bidragsgivarna var Tillväxtverket, Kammarkollegiet och Vetenskapsrådet.

Mälardalens högskola (MdH) bildades 1977 och har sin huvudsakliga verksamhet i Eskilstuna och Västerås. Vid Högskolan bedrivs forskning inom sex forskningsinriktningar; Inbyggda system, Innovation- och produktrealisering, Miljö, energi- och resursoptimering, Industriell ekonomi och organisation, Hälsa och välfärd samt Utbildningsvetenskap och matematik. Förutom utbildning för lärare, sjuksköterskor, ingenjörer och ekonomer har Mälardalens högskola ett kammarmusikprogram. Mälardalens högskola har rätt att utfärda forskarexamen inom området inbyggda system, området innovation och produktrealisering, området miljö-, energi- och resursoptimering, området industriell ekonomi, arbetsliv och styrning, inom området didaktik samt inom området hälsa och välfärd.

Södertörns högskola (SH) inrättades år 1996 och har sitt säte i södra Stockholm. På högskolan bedrivs forskning inom humaniora, samhällsvetenskap, naturvetenskap, miljö, teknik och utbildningsvetenskap. Genom Östersjöstiftelsen – som är högskolans i särklass största finansiär av forskning - får man medel till forskning med inriktning mot Östersjöregionen och Östeuropa. Södertörns högskola erbjuder kandidatutbildning inom flera samhällsvetenskapliga inriktningar, men också lärarutbildning, arkivarieutbildning, journalistutbildning och polisutbildning. Högskolan har rätt att utfärda forskarexamen inom området historiska studier, området kritisk kulturteori, området miljövetenskapliga studier samt inom området politik, ekonomi och samhällets organisering.

Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) som startade 1813 är världens äldsta idrottshögskola och Sveriges enda självständiga fackhögskola inom idrott, fysisk aktivitet och hälsa. Högskolan har bytt namn ett antal gånger sedan staten men återfick sitt namn år 2005. Högskolans forskning sker bland annat inom områdena utbildningsvetenskap, pedagogik, psykologi och historia, med frågeställningar som till exempel rör ämnet idrott och hälsas roll i skolan, idrott som fritidskultur, ledarskap, mental träning och utbrändhet samt idrottskulturen i ett historiskt perspektiv. Gymnastik- och idrottshögskolan erbjuder utbildning för speciallärare med inriktning mot fysisk fostran, idrott och hälsa och har rätt att utfärda forskarexamen inom området idrott, fysisk aktivitet och hälsa. Samverkan sker framför allt med aktörer inom idrottsrörelsen (Riksidrottsförbundet, FIFA) och skolan.

Försvvarshögskolan (FHS) har funnits i sin nuvarande form sedan 1997 men blev statlig högskola först i januari 2008. Försvvarshögskolans uppgift är att bidra till nationell och internationell säkerhet genom forskning och utbildning. Försvvarshögskolan bedriver forskning inom följande huvudområden: Folkrätt, Krigsvetenskap, Ledarskap under påfrestande förhållanden, Ledningsvetenskap. Militärhistoria, Militärteknik samt Statsvetenskap. Försvvarshögskolan har en officersutbildning och kandidatutbildning med inriktning militärhistoria och statsvetenskap. Högskolan saknar forskarexamensrätt.

Högskolan Kristianstad (HKr) bildas 1977 i samband med den nya högskolereformen. Högskolans forskningsverksamhet är organiserad i elva forskningsmiljöer och tre forskningsplattformar. Vid Högskolan Kristianstad utbildas bl.a. lärare, sjuksköterskor och civilingenjörer. Högskolan Kristianstad saknar forskarexamensrätt. Av forskningsintäkterna utgörs 25 procent av bidrag från externa finansiärer, under 2015 främst Vetenskapsrådet samt olika stiftelser och fonder.

Blekinge tekniska högskola (BTH) grundades 1989. Forskningen bedrivs vid två fakulteter och sker inom områdena teknik, IT, fysisk planering, industriell ekonomi, design samt hälsa och vård och hålls samman av profilen Tillämpad IT. Verksamheten innehåller tre tydliga perspektiv: innovation, hållbarhet och ”in real life”, det vill säga samarbete och utbyte med näringsliv och samhälle. Blekinge tekniska högskola utbildar sjuksköterskor och civilingenjörer, och har forskarexamensrätt inom området IT med tillämpningar samt inom området planering och management. Blekinge tekniska högskola har långsiktiga samverkansavtal med aktörer inom näringslivet, bland annat ABB, Telenor, CSC, Volvo CE och Landstinget Blekinge. KK-stiftelsen är

högskolans största externa forskningsfinansiär. Andra stora finansiärer är VINNOVA, EU, Tillväxtverket och Karlshamns kommun. Sammanlagt bidrog högskolans fem största forskningsfinansiärer med drygt 30 mkr år 2015.

Högskolan Väst (HV) grundades 1990 under namnet "Högskolan i Trollhättan/Uddevalla" men bytte namn till Högskolan Väst i januari 2006 och centraliserades till Trollhättan. På högskolan finns tre prioriterade forskningsområden: arbetsintegrerat lärande, barn- och ungdomsvetenskap och produktionsteknik. Högskolan Väst utbildar lärare, sjuksköterskor och högskoleingenjörer, och har rätt att utfärda forskarexamen inom området arbetsintegrerat lärande (informatik och pedagogik) och området produktionsteknik. Högskolan arbetar på att bli en s.k. KK-miljö och utvecklar plattformar för arbetsintegrerat lärande i samverkan med omgivande kommuner och näringsliv. Andelen externfinansiering av forskningen uppgick år 2015 till 52 procent. De största enskilda externa finansiärerna var KK-stiftelsen och Vinnova, medan Vetenskapsrådet och Forte bidrog med mindre andelar.

BILAGA 2: HÖGSKOLELANDSKAPET

Universitet

Uppsala universitet (inkl. Högskolan på Gotland, som inordnades i Uppsala universitet 2013)
Lunds universitet
Göteborgs universitet
Stockholms universitet (inkl. Lärarhögskolan i Stockholm, som inordnades i Stockholms universitet 2008)
Umeå universitet
Linköpings universitet
Karolinska institutet
Kungl. Tekniska högskolan
Luleå tekniska universitet
Karlstads universitet
Linnéuniversitetet (skapades 2010 genom sammanslagning av verksamheterna vid Växjö universitet och Högskolan i Kalmar)
Örebro universitet
Mittuniversitetet (1993-2004 Mitthögskolan, dessförinnan Högskolan i Sundsvall/Härnösand och Högskolan i Östersund)
Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

Statliga högskolor utom konstnärliga

Blekinge tekniska högskola (till och med 2001 Högskolan i Karlskrona/Ronneby)
Försvarshögskolan (statlig högskola 2008)
Högskolan i Borås
Högskolan Dalarna (till och med 1995 Högskolan i Falun/Borlänge)
Högskolan i Gävle (till och med 1997 Högskolan i Gävle/Sandviken)
Högskolan i Halmstad
Högskolan Kristianstad
Högskolan i Skövde
Högskolan Väst (till och med 2005 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla)
Malmö högskola, medicinskt
Mälardalens högskola (till och med 1992 Högskolan i Eskilstuna/Västerås), tekniskt
Södertörns högskola
Gymnastik- och idrottshögskolan (tidigare Idrottshögskolan i Stockholm)

Konstnärliga högskolor

Stockholms konstnärliga högskola (skapades 2014 genom en sammanslagning av Dans- och cirkushögskolan, Stockholms Dramatiska högskola och Operahögskolan i Stockholm; Dans- och cirkushögskolan hette till och med 2009 Danshögskolan; Stockholms Dramatiska högskola skapades 2011 genom en sammanslagning av Dramatiska institutet och Teaterhögskolan).
Konstfack
Kungl. Konsthögskolan
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Enskilda högskolor med tillstånd att utfärda doktorsexamen

Chalmers tekniska högskola AB
Stiftelsen Högskolan i Jönköping – Jönköping University (doktorsexamensrätt endast inom humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde)
Handelshögskolan i Stockholm

Utöver ovanstående enskilda högskolor finns i dag ett antal enskilda mindre utbildningsanordnare som bedriver högre utbildning och som får ersättning av staten i enlighet med avtal eller särskilda regeringsbeslut. Ingen av dessa har något anslag för forskning eller forskarutbildning och de har inte heller rätt att utfärda doktorsexamen. Flera av dem fanns redan 1989.

Centrala myndigheter för universitet och högskolor

Universitets- och högskolerådet (UHR)
Universitetskanslersämbetet (UKÄ)

Forskningsråd

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) (till och med 2012 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (Fas))
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas)
Vetenskapsrådet

Andra statliga forskningsfinansiärer

Verket för innovationssystem (Vinnova)
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Sida (avdelningen för forskningssamarbete – Sarec)
Rymdstyrelsen
Statens energimyndighet
Naturvårdsverket

Offentliga forskningsstiftelser (1994)

Stiftelsen för strategisk forskning (SSF)
Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra)
Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (Stint)
Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen)
Stiftelsen för forskning inom områden med anknytning till Östersjöregionen och Östeuropa (Östersjöstiftelsen)
Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet
Kulturvetenskapliga donationen vid Riksbankens Jubileumsfond (Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond, som bildades 1962 genom en donation från Sveriges Riksbank, mottog år 1994 en donation för kulturvetenskaplig forskning, vars medel härrörde från de tidigare löntagarfonderna).

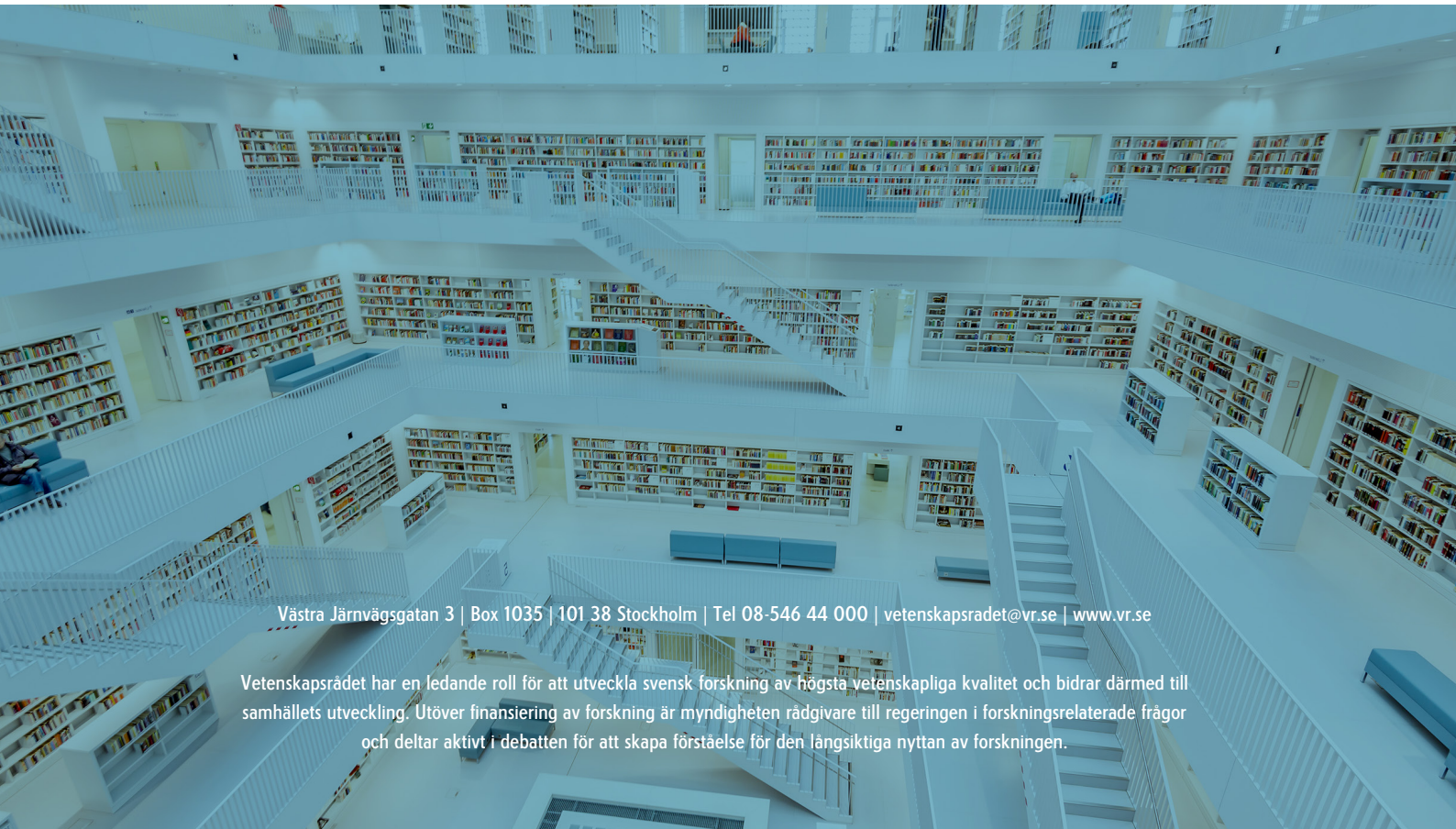
I det enhetliga svenska högskolesystemet ska samtliga lärosäten ha möjlighet att ge utbildning och bedriva kvalificerad forskning. Men de nya lärosätenas bakgrund och utveckling skiljer sig från de breda etablerade och de fackinriktade universiteten.

Deras möjlighet att konkurrera om externa medel från Vetenskapsrådet och andra forskningsråd som fördelar forskningsmedel i nationell konkurrens kan ses som ett mått på deras satsningar på grundforskning och strävan mot excellenta forskningsmiljöer.

Hur de nya lärosätena ansöker om och beviljas forskningsmedel från Vetenskapsrådet under perioden 2008–2015 står i fokus i rapporten De nya lärosätena i forskningssystemet – forskningsförutsättningar och förhållande till Vetenskapsrådet. I det sammanhanget är de jämförelsevis små aktörer. För att skapa bättre förståelse för den här aspekten av de nya lärosätenas verksamhet tar rapporten upp lärosätenas forskningsförutsättningar: finansieringsprofil, undervisningsvolym, publiceringsprofil, forskningsprofilering och samverkan med det omgivande samhället.

Läs också om svensk forskning i internationell jämförelse

Vetenskapsrådets forskningsbarometer visar tillståndet för svensk forskning och utveckling i internationell jämförelse. Den innehåller även djupare jämförelser av den svenska högskolan. Tre områden analyseras: finansiering, forskande personal och forskningsresultat. Forskningsbarometern uppdateras vartannat år. Vetenskapsrådet gör även fristående forskningspolitiska analyser av förutsättningar och resultat i det svenska forskningssystemet. De kan laddas ner från vr.se.

Västra Järnväggsgatan 3 | Box 1035 | 101 38 Stockholm | Tel 08-546 44 000 | vetenskapsradet@vr.se | www.vr.se

Vetenskapsrådet har en ledande roll för att utveckla svensk forskning av högsta vetenskapliga kvalitet och bidrar därmed till samhällets utveckling. Utöver finansiering av forskning är myndigheten rådgivare till regeringen i forskningsrelaterade frågor och deltar aktivt i debatten för att skapa förståelse för den långsiktiga nyttan av forskningen.